

Bruselj, 6.3.2017
COM(2017) 113 final

POROČILO KOMISIJE SVETU IN EVROPSKEMU PARLAMENTU

**Poročilo o naknadnem vrednotenju programa Preprečevanje uporabe drog in
obveščanje (2007–2013)**

KAZALO

1	UVOD.....	3
1.1	CILJ POROČILA	3
1.2	METODOLOGIJA IN VIR INFORMACIJ	3
1.3	PREGLED PROGRAMA.....	3
2	REZULTATI VREDNOTENJA	7
2.1	USTREZNOST PROGRAMA	7
2.2	SKLADNOST IN DOPOLNJEVANJE	8
2.3	USPEŠNOST.....	9
2.4	TRAJNOST IN PRENOSLJIVOST	12
2.5	UČINKOVITOST IN MOŽNOSTI ZA POENOSTAVITEV	14
2.6	EVROPSKA DODANA VREDNOST	19
3	SKLEPNE UGOTOVITVE.....	23

1 UVOD

1.1 CILJ POROČILA

Komisija mora v skladu s sklepom o vzpostavitvi programa Preprečevanje uporabe drog in obveščanje (DPIP) predložiti poročilo o naknadnem vrednotenju, ki zajema obdobje 2007–2013¹. To vrednotenje² je izvedel neodvisni zunanji ocenjevalec, ki mu je pomagalo osebje Komisije.

To poročilo temelji na navedenem vrednotenju. Sestavljeno je v skladu z glavnimi merili vrednotenja in ustreznimi vprašanji. Med temi merili so ustreznost, skladnost in dopolnjevanje, uspešnost, vpliv in trajnost, učinkovitost, možnosti za poenostavitev ter evropska dodana vrednost.

1.2 METODOLOGIJA IN VIR INFORMACIJ

To končno poročilo o vrednotenju programa DPIP temelji na:

- izčrpnem pregledu razpoložljive dokumentacije o vseh 51 dodelitvah donacij za ukrepe in donacij za poslovanje, financiranih v okviru programa med letoma 2007 in 2013;
- pregledu dokumentacije o programu, kot so sklep o vzpostavitvi programa, letni delovni programi ter razpisi za zbiranje predlogov za obe vrsti donacij in pogodbe o javnih naročilih;
- pregledu ostalih informacij, ki so na voljo na spletu – na primer dokumentov o politiki EU, spletišč in sklepov o vzpostavitvi povezanih programov EU;
- kvantitativni analizi 51 projektov in dejavnosti, financiranih v okviru programa DPIP;
- analizi 23 odgovorov, ki so jih upravičenci do donacij v okviru programa DPIP navedli v spletni anketi;
- poročilih o petih razgovorih za nadaljnje spremljanje s koordinatorji projektov/organizacijami, ki so prejeli donacije v okviru programa DPIP za obdobje 2007–2013.

1.3 PREGLED PROGRAMA

Program DPIP je bil vzpostavljen s Sklepom št. 1150/2007/ES Evropskega parlamenta in Sveta v okviru splošnega programa „Temeljne pravice in pravosodje“. Izvajal se je sedem let, tj. od leta 2007 do leta 2013. Naveden je v strategiji EU na področju drog (2005–2012) ter akcijskem načrtu EU za boj proti drogam za obdobji 2005–2008 in 2009–2012.

Trije splošni cilji programa, kot so navedeni v členu 2 Sklepa, so:

- preprečevati in zmanjševati uporabo drog, odvisnost in škodo zaradi uporabe drog;
- prispevati k izboljšanju obveščanja o uporabi drog;
- podpirati izvajanje strategije EU na področju drog.

Posebni cilji programa (iz člena 3 Sklepa št. 1150/2007/ES) so:

- spodbujati nadnacionalne ukrepe za:
 - vzpostavitev multidisciplinarnih mrež;
 - zagotovitev širjenja temeljnega znanja, izmenjave informacij ter opredelitve in razširjanja dobrih praks;
 - večjo ozaveščenost o zdravstvenih in socialnih problemih, ki jih povzroča uporaba drog;

¹ Člen 15(3)(d) Sklepa št. 1150/2007/ES z dne 25. septembra 2007 o vzpostavitvi posebnega programa „Preprečevanje uporabe drog in obveščanje“ za obdobje 2007–2013 v okviru splošnega programa „Temeljne pravice in pravosodje“.

² Poročilo o naknadnem vrednotenju zunanjega ocenjevalca je objavljeno na naslednjih spletnih naslovih: glavno poročilo: http://ec.europa.eu/justice/grants1/files/expost_evaluations_2007_2013/dpip_programme_evaluation_final_report.pdf, priloge: http://ec.europa.eu/justice/grants1/files/expost_evaluations_2007_2013/dpip_annex_1_2_and_3.pdf, http://ec.europa.eu/justice/grants1/files/expost_evaluations_2007_2013/dpip_annex_4_quantitative_analysis.pdf.

Poročilo o vmesnem vrednotenju zunanjega ocenjevalca je objavljeno na naslednjem spletnem naslovu: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0246&qid=1467122450426&from=SL>.

- podpiranje ukrepov za preprečevanje uporabe drog, vključno z zmanjševanjem škode zaradi uporabe drog in metodami zdravljenja ob upoštevanju najnovejših znanstvenih spoznanj;
- vključiti civilno družbo v izvajanje ter razvijanje strategije EU na področju drog in akcijskih načrtov EU ter
- spremljati, izvajati in vrednotiti izvajanje posebnih ukrepov v okviru akcijskih načrtov na področju drog (2005–2008 in 2009–2012).

Za doseg te ciljev so se dejavnosti v okviru programa financirale s tremi različnimi vrstami finančnih instrumentov³: „donacijami za ukrepe“, „donacijami za poslovanje“ in javnim naročanjem. Donacije za ukrepe so bile dodeljene za posebne nadnacionalne projekte, ki so pomembni za celotno EU, za nacionalne projekte, s katerimi so se pripravili ali dopolnili nadnacionalni projekti ali ukrepi Unije ali ki so prispevali k razvoju inovativnih metod in/ali tehnologij, ki bi jih bilo mogoče prenesti. Donacije za poslovanje so bile dodeljene bodisi nevladnim organizacijam bodisi drugim subjektom, ki si prizadevajo za cilj v splošnem evropskem interesu na področju politike o drogah. Finančna sredstva so bila na voljo tudi za izvedbo posebnih ukrepov, ki jih je opredelila Komisija (pobude Komisije), kot so študije izvedljivosti, raziskave, osredotočene na posebne teme, organizacija konferenc ali vzpostavitev informacijskih sistemov⁴.

Načrtovani skupni proračun za program DPIP za obdobje od januarja 2007 do decembra 2013 je znašal 22 332 milijonov EUR⁵ (glej preglednico 1–1: Načrtovana razčlenitev proračuna za program DPIP (2007–2013)). Skupni odobreni znesek za isto obdobje je znašal 20 738 milijonov EUR.

Preglednica 1-1: Načrtovana razčlenitev proračuna za program DPIP (2007–2013)

Leto	Razpoložljivi proračun za donacije (donacije za ukrepe in donacije za poslovanje) ter pogodbe							
	Projekti ukrepe)	(donacije za	Donacije za poslovanje		Pobude Komisije		Skupaj letni proračun	
	Vrednost (v EUR)	%	Vrednost (v EUR)	%	Vrednost (v EUR)	%	Vrednost (v EUR)	%
2007	2 150 000	72 %	n. r.	—	750 000	25 %	2 900 000	100 %
2008	2 150 000	72 %	500 000	17 %	350 000	12 %	3 000 000	100 %
2009	2 400 000	80 %	n. r.	—	600 000	20 %	3 000 000	100 %
2010	1 717 600	56 %	400 000	13 %	958 000	31 %	3 075 600	100 %
2011	3 045 200	74 %	250 000	6 %	800 000	20 %	4 095 200	100 %
2012	2 058 000	67 %	500 000	16 %	520 000	17 %	3 078 000	100 %
2013	3 040 000	99 %	n. r.	—	43 334	1 %	3 084 000	100 %
Skupaj	16 560 800	75 %	1 650 000	7 %	4 021 334	18 %	22 232 800	100 %

Vir: DPIP – letni delovni programi (2007–2013).

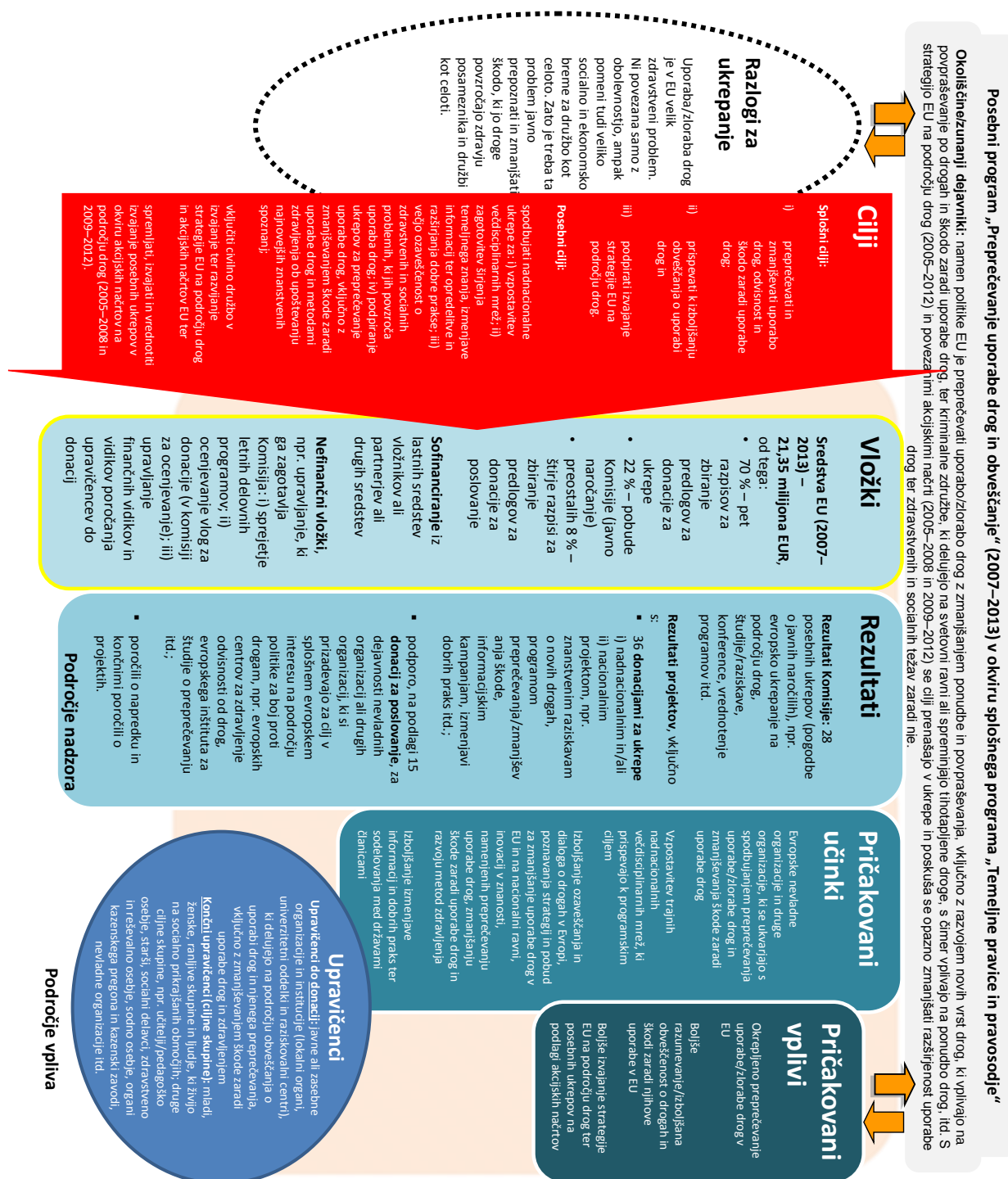
³ Člen 8 Sklepa št. 1150/2007/ES z dne 25. septembra 2007 o vzpostavitvi posebnega programa „Preprečevanje uporabe drog in obveščanje“ za obdobje 2007–2013 v okviru splošnega programa „Temeljne pravice in pravosodje“.

⁴ Ex post evaluation of five programmes implemented under the 2007-2013 financial perspective. Specific programme evaluation: Drug Prevention and Information Programme (DPIP) (Naknadno vrednotenje petih programov, izvedenih v okviru finančne perspektive za obdobje 2007–2013. Vrednotenje posebnega programa: Preprečevanje uporabe drog in obveščanje (DPIP)), ICF, 28. julij 2015, str. 2: http://ec.europa.eu/justice/grants1/files/expost_evaluations_2007_2013/dpip_programme_evaluation_final_report.pdf.

⁵ Člen 12 Sklepa št. 1150/2007/ES z dne 25. septembra 2007 o vzpostavitvi posebnega programa „Preprečevanje uporabe drog in obveščanje“ za obdobje 2007–2013 v okviru splošnega programa „Temeljne pravice in pravosodje“.

Intervencijska logika programa DPIIP je prikazana na sliki 1–1 spodaj.

Slika 1-1: Intervencijska logika programa Preprečevanje uporabe drog in obveščanje (2007–2013)

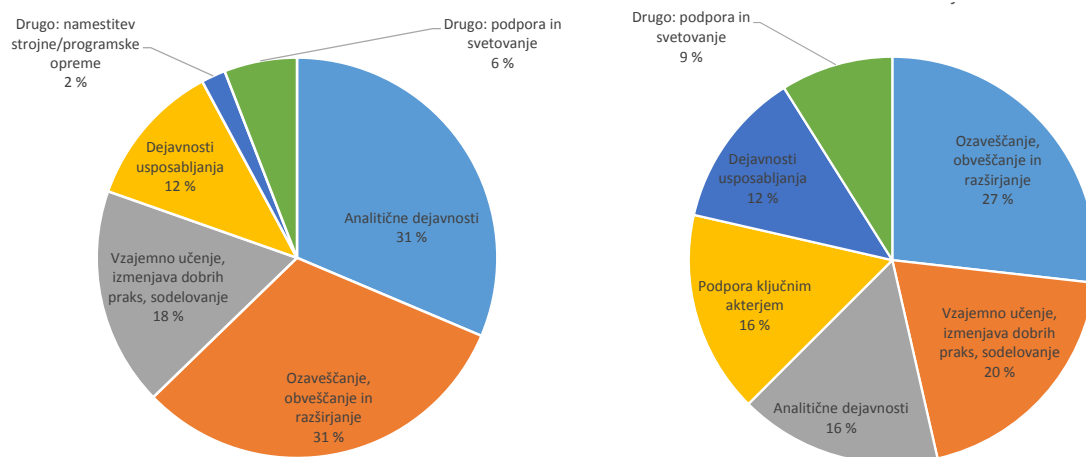
V preglednici 1–2 je povzeto število različnih pobud, financiranih v posameznem letu izvajanja programa. Razpisi za zbiranje predlogov za donacije za ukrepe so bili razdeljeni na obdobji 2009–2010 in 2011–2012.

Preglednica 1-2: Število pobud, financiranih na leto

	2007	2008	2009–2010	2009	2010	2011	2011–2012	2012	2013	SKUPAJ
Donacije za ukrepe	9	6	10	n. r.	0	0	11	0	<i>Ni upoštevano</i> ⁶	36
Donacije za poslovanje	0	5	0	n. r.	4	2	0	4	<i>Ni upoštevano</i>	15
Javno naročanje	1	1	n. r.	5	11	7	n. r.	1	2	28

Projekte in dejavnosti v okviru programa DPIIP so večinoma vodile nevladne organizacije/nacionalne mreže (33 % vseh vodilnih organizacij), sledili so jim univerze (23 %), raziskovalni inštituti (22 %) in evropske mreže/platforme/forumi (14 %)⁷.

Na sliki 1–2 so prikazane glavne dejavnosti, financirane z donacijami za ukrepe (na levi strani) in donacijami za poslovanje (na desni strani) v okviru programa DPIIP. Projekti, ki so jim bile namenjene donacije za ukrepe, so bili najpogostejše osredotočeni na dejavnosti ozaveščanja, obveščanja in razširjanja (31 %) ter analitične dejavnosti (31 %), ki jim sledijo vzajemno učenje, izmenjava dobrih praks in sodelovanje (18 %). Četrte najpogostejše dejavnosti v okviru projektov, ki so jim bile namenjene donacije za ukrepe, so bile dejavnosti usposabljanja (12 %). Donacije za poslovanje so bile prav tako osredotočene na dejavnosti ozaveščanja, obveščanja in razširjanja (27 %), ki jim sledijo vzajemno učenje, izmenjave dobrih praks in sodelovanje (20 %). Analitične dejavnosti (16 %) so bile tretje, podpora ključnim akterjem (16 %) pa četrte najpogostejše pobude, ki so se izvajale z donacijami za poslovanje. Pogodbe o javnih naročilih so bile osredotočene na tri glavne dejavnosti: študije ter organizacijo dogodkov in srečanj⁸.

Slika 1-2: Donacije za ukrepe (levi diagram) in donacije za poslovanje (desni diagram) v okviru programa DPIIP po glavnih dejavnostih

⁶ V okviru tega vrednotenja ni upoštevano, ker končna poročila v tem postopku vrednotenja niso bila predložena.

⁷ *Ex post* evaluation of five programmes implemented under the 2007-2013 financial perspective. Specific programme evaluation: Drug Prevention and Information Programme (DPIIP) (Naknadno vrednotenje petih programov, izvedenih v okviru finančne perspektive za obdobje 2007–2013. Vrednotenje posebnega programa: Preprečevanje uporabe drog in obveščanje (DPIIP)), ICF, 28. julij 2015, str. 3: http://ec.europa.eu/justice/grants1/files/expost_evaluations_2007_2013/dpip_programme_evaluation_final_report.pdf.

⁸ Glej prejšnjo opombo, str. 2.

2 REZULTATI VREDNOTENJA

2.1 USTREZNOST PROGRAMA

Ustreznost programa DPIP je ocenjena glede na to, koliko njegovi ukrepi logično ustrezajo njegovim ciljem, širšim potrebam politike EU in potrebam ciljnih skupin.

2.1.1 Prednostne naloge iz razpisov in izbranih ukrepov ter njihova ustreznost glede na politiko

Med letoma 2007 in 2013 so bile na ravni EU izvedene tri večje politične in zakonodajne spremembe na področjih, ki so pomembna za program DPIP, in sicer: Okvirni sklep Sveta 2004/757/PNZ, strategija EU na področju drog in povezanih akcijskih načrtov ter spremembe v zvezi z novimi drogami, kot so nove psihoaktivne snovi.

Od razpisov za zbiranje predlogov v obdobju 2011–2012 so bile uvedene nove prednostne naloge⁹, da bi se upoštevali te politične in zakonodajne spremembe ter najnovejša znanstvena spoznanja. S tako prilagodljivostjo se je povečala ustreznost programa glede na okvir, v katerem se je izvajal.

Na ravni projektov je bilo ugotovljeno, da se je z izbranimi pobudami ustrezno podpiral razvoj politike, ker je bil to glavni cilj projektov, pa tudi ker so se rezultati številnih pobud razširjali oblikovalcem politike in/ali upoštevali pri oblikovanju politike na ravni EU/nacionalni ravni¹⁰.

Poleg projektov so bile tudi pogodbe o javnih naročilih, financirane v okviru programa, izrecno namenjene razvijanju in izvajanju politike in zakonodaje na področju preprečevanja uporabe drog. Dokazano je, da so bile nekatere pogodbe še posebno pomembne za razvoj politike/zakonodaje na tem področju (npr. ocena učinka, na podlagi katere je bil sprejet nov zakonodajni predlog o novih psihoaktivnih snoveh)¹¹.

2.1.2 Ustreznost programa glede na potrebe ciljne skupine

Program DPIP je bil na splošno usmerjen v potrebe upravičencev do donacij. Prvič, prilagojen je bil temu področju politike. Drugič, zapolnil je vrzel pri financiranju pobud v zvezi z drogami na nacionalni ravni. Poleg tega so se konceptualni okvir programa in njegove prednostne naloge ujemali s potrebami akterjev, ki si prizadevajo zmanjšati povpraševanje po drogah¹².

Pri večini projektov v okviru programa DPIP je bila izvedena ocena potreb¹³, da bi se zagotovila ustreznost njihovih dejavnosti za ciljno skupino. Skupaj je 16 od 23 sodelujočih v spletni anketi (67 %) navedlo, da so bili izvedeni projekt ali dejavnosti zasnovani na podlagi ocen potreb. Devet od teh anketirancev je navedlo, da so bile te ocene potreb izvedene v letu, ko se je projekt začel, ali letu pred tem, kar dokazuje, da so se pri oceni upoštevali najnovejši podatki¹⁴.

⁹ http://ec.europa.eu/justice/grants1/files/expost_evaluations_2007_2013/dpip_annex_1_2_and_3.pdf.

¹⁰ Ex post evaluation of five programmes implemented under the 2007–2013 financial perspective. Specific programme evaluation: Drug Prevention and Information Programme (DPIP) (Naknadno vrednotenje petih programov, izvedenih v okviru finančne perspektive za obdobje 2007–2013. Vrednotenje posebnega programa: Preprečevanje uporabe drog in obveščanje (DPIP)), ICF, 28. julij 2015, str. 9: http://ec.europa.eu/justice/grants1/files/expost_evaluations_2007_2013/dpip_programme_evaluation_final_report.pdf.

¹¹ Glej prejšnjo opombo.

¹² Glej prejšnjo opombo, str. 11.

¹³ Ocena potreb mora vključevati ustrezne zanesljive podatke in vsebovati temeljito analizo, ki jasno kaže potrebo po ukrepanju. Vložnik se lahko sklicuje na obstoječe raziskave, študije in prejšnje projekte, pri katerih so bile potrebe že opredeljene. Ocena potreb mora jasno pokazati, v kakšnem obsegu bo ukrep zadovoljil potrebo, kar se količinsko opredeli. Vložnik mora biti natančen in se osredotočiti na dejanske potrebe, ki jih bo projekt poskušal zadovoljiti, analize pa ne sme omejiti na splošne navedbe in informacije o težavah in potrebah ciljnih skupine na splošno.

¹⁴ Glej prejšnjo opombo, str. 11. Na podlagi analize 23 odgovorov, ki so jih upravičenci do donacij v okviru programa DPIP navedli v spletni anketi, in poročil o petih razgovorih za nadaljnje spremljanje s koordinatorji projektov/organizacijami, ki so prejeli donacije v okviru programa DPIP za obdobje 2007–2013.

2.2 SKLADNOST IN DOPOLNJEVANJE

2.2.1 Dopolnjevanje z drugimi programi EU

V Sklepu Sveta št. 1150/2007/ES¹⁵ o vzpostavitvi programa Preprečevanje uporabe drog in obveščanje za obdobje 2007–2013 je navedeno, da lahko EU zagotovi dodano vrednost ukrepom držav članic „na področju obveščanja in preprečevanja uporabe, vključno z zdravljenjem in zmanjševanjem škode zaradi uporabe drog, in sicer z dopolnjevanjem teh ukrepov in spodbujanjem medsebojnega dopolnjevanja“. V členu 11 Sklepa je poudarjeno, da si je treba prizadevati za sinergije in dopolnjevanje z drugimi instrumenti Skupnosti, zlasti s:

- splošnim programom „Varnost in varstvo svoboščin“;
- sedmim okvirnim programom za raziskave in razvoj ter
- programom ukrepov Skupnosti na področju javnega zdravja za obdobje 2008–2013.

V Sklepu je tudi navedeno, da bi bilo treba zagotoviti dopolnjevanje med programom DPIIP in delom Evropskega centra za spremljanje drog in zasvojenosti z drogami (EMCDDA), tako da bi se izkoristili njegovo strokovno znanje, metodologije in dobre prakse, s posebnim poudarkom na statističnem elementu obveščanja o drogah.

Poleg instrumentov iz Sklepa Sveta so bile tudi možnosti za dopolnjevanje in sinergije med programom DPIIP in drugimi programi GD za pravosodje, kot so programi „Kazensko pravosodje“ (JPEN), „Civilno pravosodje“ (JCIV), „Temeljne pravice in državljanstvo“ (FRC) ter Daphne III. Kar zadeva tveganje prekrivanja, so letni delovni programi DPIIP vsebovali tudi zaščitni ukrep za preprečitev podvajanja med projekti, financiranimi v okviru drugih programov.

V programu DPIIP je bil podobno kot v programu Preprečevanje kriminala in boj proti njemu (ISEC), ki je del splošnega programa Varnost in varstvo svoboščin, poudarek na pobudah v zvezi z drogami. Vendar je bil program DPIIP namenjen zmanjševanju povpraševanja po drogah, program ISEC pa je bil osredotočen na zmanjševanje ponudbe drog, zlasti z dejavnostmi, namenjenimi omejevanju nedovoljenega prometa s prepovedanimi drogami.

Program ukrepov Skupnosti na področju zdravja (2008–2013), ki ga je na podlagi celostnega pristopa k zdravju upravljal GD za zdravje in varnost hrane, je vključeval tudi politike o drogah in preprečevanje uporabe drog z vidika javnega zdravja, ki so spodbujali zdrav življenjski slog. Ukrepi, financirani v okviru tega programa, so bili osredotočeni izključno na vprašanje uporabe drog, tudi v primerih, kadar se je to nanašalo na uporabo več drog hkrati, pri čemer se je uporabljal bolj neposreden pristop kot v okviru programa DPIIP. Pobude na področju informacij o zdravju zajemajo zelo strokovne/znanstvene informacije ali ukrepe, namenjene izboljšanju dostopa do informacij za paciente in zdravnike.

V okviru sedmega okvirnega programa za raziskave in razvoj (2007–2013) so se financirali projekti, namenjeni krepitvi znanstvenih dokazov o posledicah uporabe drog na področju javnega zdravja ter socialno-ekonomskih in humanističnih ved. Ker je bil program osredotočen predvsem na obsežne raziskovalne projekte, so ti dopolnjevali manjše projekte, financirane v okviru programa DPIIP¹⁶.

Na ravni programov je vrednotenje pokazalo, da je program DPIIP dopolnjeval druge programe EU, kot je pojasnjeno zgoraj, kar zadeva tematska področja in cilje, upravičene vložnike vlog za donacije, končne upravičence ter vrste financiranih ukrepov in intervencij. Ugotovitve na ravni razpisov za zbiranje predlogov potrjujejo, da ni bilo možnosti prekrivanja z drugimi razpisi GD za pravosodje in drugimi instrumenti EU v smislu upravičenih ukrepov, saj so imeli drugačne prednostne naloge in cilje¹⁷.

¹⁵ SKLEP št. 1150/2007/ES EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA z dne 25. septembra 2007 o vzpostavitvi posebnega programa „Preprečevanje uporabe drog in obveščanje“ za obdobje 2007–2013 v okviru splošnega programa „Temeljne pravice in pravosodje“.

¹⁶ *Ex post* evaluation of five programmes implemented under the 2007-2013 financial perspective. Specific programme evaluation: Drug Prevention and Information Programme (DPIIP) (Naknadno vrednotenje petih programov, izvedenih v okviru finančne perspektive za obdobje 2007–2013. Vrednotenje posebnega programa: Preprečevanje uporabe drog in obveščanje (DPIIP)), ICF, 28. julij 2015, str. 15–16: http://ec.europa.eu/justice/grants1/files/expost_evaluations_2007_2013/dpip_programme_evaluation_final_report.pdf.

¹⁷ Glej prejšnjo opombo, str. 14.

Ugotovitve vrednotenja potrjujejo, da je program DPIP skladen. Prvič, njegova intervencijska logika (glej sliko 1–1: Intervencijska logika programa Preprečevanje uporabe drog in obveščanje (2007–2013)) je notranje skladna, kar pomeni, da si cilji, vložki, dejavnosti in pričakovani rezultati programa ne nasprotujejo¹⁸.

Drugič, različni instrumenti financiranja (donacije za ukrepe, donacije za poslovanje in pogodbe o javnih naročilih) se dopolnjujejo in se ne prekrivajo.

Nazadnje, ni veliko podatkov, ki bi kazali na obstoj sinergij med programom DPIP ter drugimi ukrepi EU in nacionalnimi ukrepi. Vendar se je med vrednotenjem kljub temu poročalo o nekaterih sinergijah. Med dejavnostmi, ki so prispevale k ustvarjanju sinergij, so bile razširjanje ugotovitev projektov, razvoj mrež, skupni ukrepi in sodelovanje¹⁹.

2.2.2 Dopolnjevanje na ravni projektov

Povzetki projektov z informacijami o vseh projektih, financiranih v okviru programa DPIP, so bili javno dostopni na spletišču GD za pravosodje, namenjenem razpisom za zbiranje predlogov v okviru programa DPIP. Izbrane informacije o projektih so na voljo tudi na spletišču EMCDDA²⁰. Poleg tega je bil v publikaciji z naslovom *Projects, studies and research on illicit drugs funded by the European Commission 2007-2010* (Projekti, študije in raziskave o prepovedanih drogah, ki jih je financirala Evropska komisija, v obdobju 2007–2010)²¹ na voljo izčrpen pregled projektov, financiranih v okviru programa DPIP, programa ukrepov Skupnosti na področju javnega zdravja, sedmega okvirnega programa in ISEC med letoma 2007 in 2010. V še eni publikaciji z naslovom *New Psychoactive Substances Projects, Studies and Research* (Nove psihoaktivne snovi. Projekti, študije in raziskave)²² so bile prav tako na voljo informacije o projektih, ki so bili osredotočeni na nove psihoaktivne snovi in so se financirali v okviru programa DPIP, programa ukrepov Skupnosti na področju javnega zdravja, šestega in sedmega okvirnega programa ter ISEC (od leta 2007 do leta 2013).

Možnost medsebojnega prekrivanja projektov je bila še toliko manjša zaradi zahtev in določitve prednostnih nalog v razpisih za zbiranje predlogov v okviru programa DPIP. Podatki, zbrani na podlagi evidentiranja projektov, nadaljnjih razgovorov in spletne ankete, so pokazali, da so nekateri projekti v okviru programa DPIP dopolnjevali projekte, financirane v okviru drugih programov EU. Dopolnjevanje med projekti je mogoče opaziti tudi pri programih GD za pravosodje (JPEN, JCIV, FRC in Daphne III)²³.

2.3 USPEŠNOST

Uspešnost programa se nanaša na to, kako uspešen je bil program pri doseganju ciljev in kako uspešni so bili projekti v okviru programa DPIP pri doseganju lastnih projektnih ciljev.

2.3.1 Dosežki programa

Glede na do zdaj zbrane dokaze je bil program DPIP na splošno uspešen pri doseganju splošnih programskih ciljev. Vendar je treba opozoriti, da je bilo v obdobju financiranja 2007–2013 sofinanciranih samo 51 pobud. Zato je lahko bil prispevek k doseganju cilja preprečevanja in zmanjševanja uporabe drog v EU zgolj relativen²⁴. Program DPIP je kljub temu prispeval k

¹⁸ Glej prejšnjo opombo.

¹⁹ Glej prejšnjo opombo.

²⁰ <http://www.emcdda.europa.eu/>.

²¹ European Commission (2011) *Projects, studies and research on illicit drugs funded by the European Commission, 2007-2013* (Evropska komisija (2011) Projekti, študije in raziskave o prepovedanih drogah, ki jih je financirala Evropska komisija, v obdobju 2007–2013): http://ec.europa.eu/justice/anti-drugs/files/2007-2010_drug_related_projects_en.pdf.

²² European Commission (2014) *New Psychoactive Substances. Projects, Studies and Research funded by the European Commission* (Evropska komisija (2014) Nove psihoaktivne snovi. Projekti, študije in raziskave, ki jih je financirala Evropska komisija): http://ec.europa.eu/justice/anti-drugs/files/nps_report_2014_en.pdf.

²³ *Ex post* evaluation of five programmes implemented under the 2007-2013 financial perspective. Specific programme evaluation: Drug Prevention and Information Programme (DPIP) (Naknadno vrednotenje petih programov, izvedenih v okviru finančne perspektive za obdobje 2007–2013. Vrednotenje posebnega programa: Preprečevanje uporabe drog in obveščanje (DPIP)), ICF, 28. julij 2015, str. 19: http://ec.europa.eu/justice/grants1/files/expost_evaluations_2007_2013/dpip_programme_evaluation_final_report.pdf.

²⁴ Glej prejšnjo opombo, str. 22.

spodbujanju ozaveščanja in obveščanja o drogah in škodi zaradi njihove uporabe v Evropi, zlasti med mladimi in uporabniki drog.

Poleg tega se je s pobudami, financiranimi v okviru programa DPIP, izboljšal dialog o drogah in spodbudila izmenjava dobrih praks med zainteresiranimi stranmi, zlasti nevladnimi organizacijami, socialnimi delavci, oblikovalci politik in strokovnjaki. Pobude so dosegle večji učinek v državah članicah, kjer se je izvajala večina dejavnosti, in sicer: v Italiji, Združenem kraljestvu, Nemčiji, na Nizozemskem, v Franciji, Španiji, na Portugalskem, v Belgiji, na Češkem, v Bolgariji in Estoniji²⁵.

Kljub temu so pobude, financirane v okviru programa DPIP, deloma prispevale k izvajanju strategije EU na področju drog in povezanih akcijskih načrtov. Razlog za to je dejstvo, da sta bila izvajanje in razvoj strategije na področju drog in povezanih akcijskih načrtov z ukrepi zajeta v manjšem obsegu kot z drugimi cilji/prednostnimi nalogami.

Splošni cilj programa je bil dosežen tudi s pogodbami o javnih naročilih. Program je bil manj osredotočen na podporo razvoju zakonodaje in politik na nacionalni ravni in ravni EU ter bolj osredotočen na razvoj novih praks v zvezi s preprečevanjem/zmanjševanjem uporabe drog. Vendar pri vključevanju teh praks v politike na ravni EU ni bil enako uspešen. Prav tako je le malo projektov prispevalo k razvoju nacionalne politike. Čeprav so oblikovalci politik dejavno sodelovali pri večini projektov v okviru programa DPIP, je malo dokazov, da so stiki s temi zainteresiranimi stranmi dejansko vplivali na razvoj politik²⁶.

Splošni cilj 1: preprečevati in zmanjševati uporabo drog, odvisnost in škodo zaradi uporabe drog

Z ukrepi, financiranimi v okviru programa DPIP, so se izvajale zelo različne dejavnosti, s katerimi sta se izboljšala ozaveščanje in dialog o drogah. Te dejavnosti so tudi izboljšale preprečevanje ter prispevale k zmanjšanju uporabe drog, odvisnosti in škode zaradi uporabe drog. Temu cilju so bile namenjene predvsem dejavnosti ozaveščanja in vzajemnega učenja.

Z dejavnostmi vzajemnega učenja se je zlasti izboljšal dialog o drogah, hkrati pa se je spodbudila izmenjava dobrih praks med zainteresiranimi stranmi iz različnih okolij. Poleg tega so prispevale k oblikovanju trajnostnih nadnacionalnih večdisciplinarnih mrež, specializiranih za preprečevanje uporabe drog (v obdobju financiranja je bilo vzpostavljenih ali razširjenih 12 mrež). Ta vpliv je bil izrazitejši v državah članicah, kjer so se take dejavnosti izvajale neposredno: v Italiji, Združenem kraljestvu, na Nizozemskem in v Avstriji, ki jim – v omejenem obsegu – sledijo Danska, Bolgarija, Portugalska in Češka. Pri skoraj polovici ukrepov so bile organizirane delavnice ali ciljne skupine (skupaj jih je bilo 20)²⁷.

Z dejavnostmi ozaveščanja sta se izboljšali ozaveščenost in obveščenost o drogah in škodi, ki jo povzročajo. Tudi ta vpliv je bil izrazitejši v državah članicah, kjer so se take dejavnosti izvajale neposredno, in sicer: v Italiji, Združenem kraljestvu, Nemčiji, na Nizozemskem in v Španiji, ki jim sledijo Francija, Litva, Portugalska, Danska, Estonija in Slovenija²⁸.

Dejavnosti so bile večinoma namenjene ogroženim ljudem in ranljivim skupinam (kot so mladi, ženske, prikrajšane skupine in zaporniki), da bi jih ozaveštili o posledicah uporabe drog. Dejavnosti ozaveščanja so bile namenjene tudi splošni javnosti²⁹.

Splošni cilj 2: prispevati k izboljšanju obveščanja o uporabi drog

²⁵ Glej prejšnjo opombo.

²⁶ Glej prejšnjo opombo.

²⁷ Glej prejšnjo opombo, str. 23.

²⁸ Glej prejšnjo opombo.

²⁹ Glej prejšnjo opombo.

Z ukrepi, financiranimi v okviru programa DPIP, so se izvajale zelo različne dejavnosti, ki so z razvojem inovativnih intervencijskih programov in strategij za zmanjšanje škode izboljšale obveščanje o drogah. Ti ukrepi so vključevali predvsem analitične dejavnosti³⁰, osredotočene na najnovejše spremembe na področju politike o drogah (npr. na nove trende v zvezi z novimi psihoaktivnimi snovmi, uporabnike več drog hkrati in uporabo drog med ranljivimi skupinami, vključno z zaporniki, nekdanjimi zaporniki in spolnimi delavci).

Analitične dejavnosti, izvedene v okviru programa, so prispevale k spodbujanju inovacij v znanosti, hkrati pa so s snovanjem inovativnih metod zdravljenja prispevale k zmanjševanju škode zaradi uporabe drog. Ta vpliv je bil izrazitejši v državah članicah, kjer so se take dejavnosti izvajale neposredno, in sicer: v Nemčiji, Združenem kraljestvu, Italiji, Španiji, na Nizozemskem, Češkem, Danskem, v Belgiji, na Poljskem, Portugalskem, v Latviji, Estoniji, Avstriji, Romuniji in Bolgariji. Učinek projektov, s katerimi so se razvijale te dejavnosti, se zdi večji zaradi velikega števila držav članic, ki so sodelovale v tovrstnih dejavnostih, pa tudi zato, ker so se rezultati večine projektov zlahka razširjali v Uniji.

Popis dokumentacije, izveden za to vrednotenje, je pokazal, da so se analitične dejavnosti izvajale pri 41 projektih. Od teh jih je bilo 15 namenjenih znanstvenim raziskavam in/ali pripravi poročil, pri 13 so razvili ankete in vprašalnike za zbiranje podatkov pri uporabnikih drog in/ali organizacijah, ki se ukvarjajo z vprašanji drog, pet pa jih je bilo osredotočenih na zbiranje podatkov/analize ali statistične podatke³¹.

Na podlagi teh dejavnosti je bilo pripravljenih več poročil: 21 navodil in priročnikov (npr. pripravljen je bil priročnik za ukrepanje) ter 20 poročil o pregledu statističnih podatkov (v zvezi s trgom drog in trajanjem uporabe različnih drog), izvedenih pa je bilo tudi 18 anket (npr. ankete za zbiranje neposrednih informacij pri ciljnih skupinah).

Na podlagi analitičnih dejavnosti je bilo pripravljenih še 43 drugih vrst poročil. Med njimi so bila poročila o zbranih ugotovitvah in priporočilih z delavnic ali seminarjev, analitična poročila o učinkovitosti orodij za programe odkrivanja, ukrepanja in napotitve na zdravljenje ter zbirna poročila o rezultatih anket in drugih vrstah posvetovanja z zainteresiranimi stranmi³².

Z znanstvenimi raziskavami so se predvsem opredelile sestavine novih psihoaktivnih snovi in razvile nove metode za odkrivanje teh snovi v človeškem telesu.

Povzetek pglavitnih prispevkov analitičnih dejavnosti/podpornih ukrepov:

- zapolnjevanje vrzeli v znanju in znanstvenih raziskavah v zvezi z drogami (tj. novimi sintetičnimi drogami/NPS) ter povezanimi tveganji za zdravje;
- spodbujanje razprave o spremembah in reformah politike o drogah ter
- razvoj novih strategij za zmanjšanje škode in metod zdravljenja za obravnavanje hitrih sprememb v uporabi drog (nove psihoaktivne snovi, uporabniki več drog hkrati itd.).

Splošni cilj 3: podpirati izvajanje strategije EU na področju drog

Prvotno je bilo mišljeno, da se bodo strategija in akcijski načrti EU na področju drog izvajali in razvijali na podlagi sklenitve pogodb o javnih naročilih. Študija o minimalnih standardih kakovosti pri zmanjševanju povpraševanja po drogah (Minimum quality standards in drug demand reduction – EQUUS) je prispevala k političnemu procesu na tem področju³³. To je prispevalo k izvajanju povezanega ukrepa v strategiji in akcijskem načrtu EU na področju drog. Ocena učinka novih psihoaktivnih snovi je bila podlaga za pripravo osnutka novega zakonodajnega predloga o novih

³⁰ Glej prejšnjo opombo, str. 24.

³¹ Glej prejšnjo opombo, str. 25.

³² Glej prejšnjo opombo.

³³ http://ec.europa.eu/justice/anti-drugs/files/equs_main_report_en.pdf.

psihoaktivnih snoveh³⁴. Ocena učinka ni samo prispevala k razvoju politike EU o drogah, ampak je postala tudi referenčni dokument za znanstveno skupnost v Uniji.

Nekateri projekti, financirani v okviru programa DPIP, so podprli oblikovalce politik na nacionalni ravni/ravni EU pri oblikovanju novih politik in zakonodaje. Z drugimi so se razvila orodja za odkrivanje, kratke intervencije in napotitev na zdravljenje za mlade, ki imajo težave z drogami. Ta orodja so bila nato vključena v nacionalne načrte za boj proti drogam in druge nacionalne strateške dokumente na področju preprečevanja uporabe drog. Čeprav je bil namen večine projektov v okviru programa DPIP pritegniti zadevne oblikovalce politike na nacionalni ravni in ravni EU, so bili njihovi rezultati različni³⁵.

Pri pobudah, financiranih v okviru programa DPIP, so se za pritegnitev oblikovalcev politik na nacionalni ravni in ravni EU uporabile različne metode, na primer: 91 % sodelujočih v spletni anketi, ki so bili upravičenci do financiranja v okviru programa DPIP, je oblikovalce politik povabilo na delavnice in/ali druge dogodke za razširjanje rezultatov; 78 % sodelujočih v spletni anketi, ki so bili upravičenci do financiranja v okviru programa DPIP, je z oblikovalci politik delilo komunikacijsko gradivo (brošure, letake, zloženke); 65 % upravičencev do donacij je organiziralo projektne sestanke, na katerih so sodelovali oblikovalci politik; 65 % sodelujočih v spletni anketi, ki so bili upravičenci do financiranja v okviru programa DPIP, pa je oblikovalce politik povabilo na dogodke, kot so informativni sestanki in konference³⁶.

Oblikovalci politike so se odzvali z udeležbo na dogodkih, povezanih s projektom, kot so seminarji, konference in delavnice, ali z uporabo nekaterih elementov projekta, kot so uporabljeni pristop/metoda ali izvedene dejavnosti.

2.3.2 Dosežki projektov

Večina projektov v okviru programa DPIP je dosegla svoje cilje. To potrjujejo rezultati spletne ankete in nadaljnji razgovori z vsemi upravičenci do donacij, ki so bili opravljeni v okviru tega vrednotenja, pri čemer so upravičenci navedli, da so ali bodo lahko pravočasno dosegli vse ali večino načrtovanih ciljev/rezultatov. Skoraj vsi sodelujoči v anketi so navedli, da njihovi projekti so ali bodo lahko dosegli pričakovane ciljne skupine, kar je dodaten dokaz, da so projekti dosegli svoje cilje³⁷.

2.4 TRAJNOST IN PRENOSLJIVOST

Analizirano je bilo, ali so rezultati, izidi in učinki projektov trajnostni tudi po obdobju financiranja projekta. Opredeljene so bile tri ravni trajnosti:

- kratkoročna trajnost, ki se doseže predvsem z razširjanjem rezultatov projektov;
- srednjeročna trajnost, ki vključuje nadaljnji obstoj rezultatov projekta in/ali partnerstev, ter
- dolgoročna trajnost, ki se doseže predvsem z uspešnim prenosom rezultatov projektov v druga okolja, organizacije in države članice brez dodatnih finančnih sredstev (ali samo z omejenimi finančnimi sredstvi).

2.4.1 Nadaljevanje dejavnosti in rezultatov projektov ter razširjanje

Evropska komisija in upravičenci do donacij so vložili veliko truda v razširjanje rezultatov projektov v okviru programa DPIP. To razširjanje je prispevalo k povečanju vpliva projektov na terenu. Različne vrste zainteresiranih strani, na primer oblikovalce politik EU in nacionalnih politik, nevladne

³⁴ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013SC0319&from=EN>.

³⁵ *Ex post* evaluation of five programmes implemented under the 2007-2013 financial perspective. Specific programme evaluation: Drug Prevention and Information Programme (DPIP) (Naknadno vrednotenje petih programov, izvedenih v okviru finančne perspektive za obdobje 2007–2013. Vrednotenje posebnega programa: Preprečevanje uporabe drog in obveščanje (DPIP)), ICF, 28. julij 2015, str. 27: http://ec.europa.eu/justice/grants1/files/expost_evaluations_2007_2013/dpip_programme_evaluation_final_report.pdf.

³⁶ Anketno vprašanje 23b: Ali so se oblikovalci politik odzvali na informacije, zagotovljene s projekti/dejavnostmi? (vprašanje z izbirnimi odgovori) v: glej prejšnjo opombo, str. 27. Na podlagi analize 23 odgovorov, ki so jih upravičenci do donacij v okviru programa DPIP navedli v spletni anketi, in poročil o petih razgovorih za nadaljnje spremljanje s koordinatorji projektov/organizacijami, ki so prejeli donacije v okviru programa DPIP za obdobje 2007–2013.

³⁷ Glej prejšnjo opombo, str. 28.

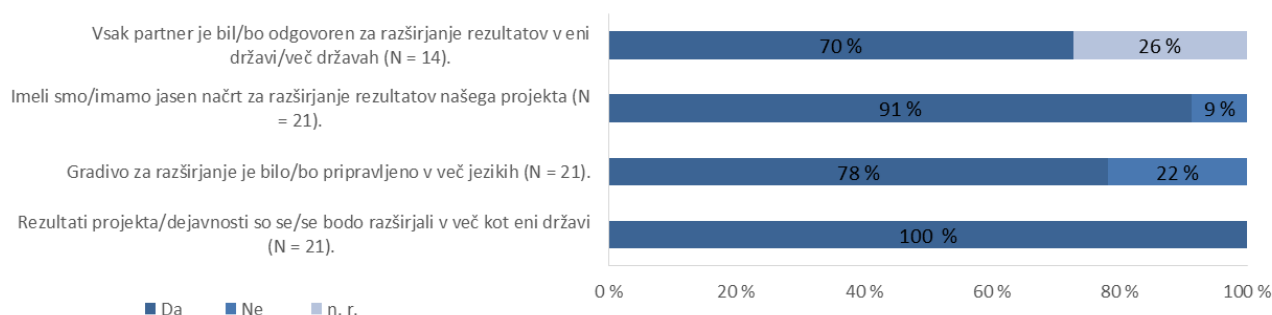
organizacije, socialne delavce, mlade in strokovnjake na področju politik, je bilo mogoče doseči z različnimi vzpostavljenimi metodami razširjanja. Na ravni EU so se rezultati projektov razširjali prek spletišč Komisije in EMCDDA, s čimer se je še dodatno izboljšala prepoznavnost samega programa.

Rezultati projektov so se razširjali tudi s pogodbami o javnih naročilih, in sicer s pripravo informativnega gradiva in organizacijo dogodkov za razširjanje rezultatov. Na ravni projektov so projektni vodje načrtovali in učinkovito uporabljali različna orodja za razširjanje rezultatov projektov, vključno z organizacijo dogodkov ter objavljanjem rezultatov projektov v tiskanem in avdiovizualnem gradivu. Poleg tega so se pri večini projektov za razširjanje njihovih rezultatov uporabljala lastna spletišča. Vendar so bila spletišča, namenjena projektom, na splošno vzpostavljena samo za omejeno obdobje, kar je vplivalo na trajnost in prenosljivost rezultatov projektov. Večina anketiranih upravičencev do donacij je navedla, da so bila dodatna finančna sredstva potrebna tudi, kadar je bila urejena nadaljnja uporaba in/ali razpoložljivost rezultatov (npr. spletišča)³⁸.

Analiza projektne dokumentacije potrjuje, da je bil za večino projektov pripravljen načrt trajnosti in/ali razširjanja (glej sliko 2–1). Vendar so bili upravičenci projekta zelo različno uspešni pri zagotavljanju trajnosti in prenosljivosti rezultatov/dejavnosti projektov. V večini primerov so pripravili samo gradivo za razširjanje, ki je med partnerji in ciljnim skupinami krožilo še šest mesecev po koncu obdobja financiranja³⁹.

Večina projektnih vodij v okviru programa DPIP je delila rezultate projektov z EMCDDA med celotnim trajanjem projekta, nekateri pa so rezultate svojih projektov delili tudi prek mreže Reitox. Rezultati projektov so bili predstavljeni tudi na srečanjih in konferencah, ki so jih organizirali EMCDDA, forum civilne družbe o drogah in Horizontalna delovna skupina Sveta za droge (HDG)⁴⁰.

Slika 2-1: Vrsta razširjanja rezultatov projektov

Vir: Anketa za naknadno vrednotenje petih programov GD za pravosodje v obdobju 2007–2013.

Vprašanje 24: Komentirajte naslednje trditve v zvezi z razširjanjem rezultatov vašega projekta/dejavnosti

Kvantitativna analiza kaže, da je bil za vsak projekt organiziran vsaj en dogodek (54 dogodkov pri 51 projektih), ki se jih je udeležilo malo več kot 41 000 ljudi, za zelo veliko projektov pa se zdi, da so bili v njihovem okviru pripravljeni tiskano gradivo in/ali spletišča z informacijami ali nasveti. Vendar se zdi, da so bile samo pri omejenem številu projektov vključene proaktivnejše oblike razširjanja, kot so sporočila za javnost/sodelovanje medijev ali medijske kampanje. Ker so bili mladi ena od glavnih ciljnih skupin programa DPIP, so nekateri projekti kljub temu poskušali biti inovativni in/ali domiselni pri dejavnostih razširjanja, da bi pritegnili ciljno skupino, ki se na splošno „težko vključi“, in ji učinkoviteje zagotavljali informacije o drogah⁴¹.

2.4.2 Nadaljnji obstoj partnerstev po zaključku projekta

Večina partnerstev, vzpostavljenih med izvajanjem projektov/dejavnosti v okviru programa DPIP, se je nadaljevala tudi po dokončni dodelitvi donacij, kot dokazujejo rezultati spletne ankete in razgovori

³⁸ Glej prejšnjo opombo, str. 31.

³⁹ Glej prejšnjo opombo, str. 32.

⁴⁰ Glej prejšnjo opombo, str. 33.

⁴¹ Glej prejšnjo opombo, str. 34.

za nadaljnje spremljanje. Večina sodelujočih v spletni anketi (82 %) je poročala, da se njihovo partnerstvo nadaljuje ali se bo nadaljevalo tudi po zaključku projekta. V večini primerov je nadaljnji obstoj partnerstva pomenil nadaljnje sodelovanje pri podobnih projektih ali trajno zavezo vseh partnerjev, da bodo rezultate projektov razširjali še naprej⁴². Vendar je bilo mogoče le pri nekaj ukrepih, financiranih v okviru programa DPIP, dokazati, da so že zagotovili srednjeročno trajnost, tj. nadaljnjo uporabo rezultatov projekta.

2.4.3 Potencialna trajnost in prenosljivost rezultatov

Kljub nekaterim dokazom o srednjeročnem učinku in trajnosti pobud, financiranih v okviru programa DPIP, je njihovo dolgoročno trajnost težko oceniti. Za le malo projektov v okviru programa DPIP je bilo mogoče dokazati, da so vzpostavili mehanizem, da bi s prenosom rezultatov projekta ali nadaljevanjem partnerstva dosegli dolgoročno trajnost.

Prenosljivost se je v večini primerov nanašala na učinke (in ne na rezultate) projektov/dejavnosti v okviru programa DPIP in možnost njihovega izvajanja v drugih državah članicah z manjšimi spremembami/vložki (kot je navedlo 78 % sodelujočih v spletni anketi in dva od petih udeležencev razgovorov). Polovica obeh skupin je poročala, da se učinki projektov v okviru programa DPIP že uspešno izvajajo v drugih državah članicah. Večina zainteresiranih strani, s katerimi je bilo opravljeno posvetovanje, je menila, da bi se lahko rezultati projektov/dejavnosti upoštevali pri dejavnostih politike v drugih državah članicah, vendar se je to zgodilo v samo nekaj primerih⁴³.

Pri vrednotenju so bile opredeljene tudi morebitne težave pri prenosljivosti učinkov in rezultatov projektov v okviru programa DPIP. Prvič, na prenosljivost rezultatov ali pristopov, razvitih pri projektih v okviru programa DPIP, bi lahko vplivale razlike med politikami držav članic. Drugič, nanjo bi lahko vplivala raven krepitve zmogljivosti nevladnih organizacij in mrež, ki sodelujejo pri uresničevanju strategij preprečevanja in zmanjševanja tveganja⁴⁴.

2.5 UČINKOVITOST IN MOŽNOSTI ZA POENOSTAVITEV

V tem oddelku je ocenjena učinkovitost programa v smislu zadostnosti in učinkovitosti razpoložljivih finančnih sredstev, ustreznosti porabljenega denarja glede na doseženi pozitivni učinek ter obsega, v katerem je porazdelitev sredstev med različna orodja financiranja ustrezala ciljem projekta in zadostovala za njihovo izvajanje. Preučene so tudi upravljavska učinkovitost Komisije in možnosti za poenostavitev upravljanja programa.

2.5.1 Zadostnost in učinkovitost razpoložljivih finančnih sredstev

Ocena učinkovitosti je pokazala, da finančna sredstva, ki so bila na voljo za izvajanje programa DPIP, morda niso popolnoma zadostovala glede na nekatere visoko zastavljene cilje, zelo veliko povpraševanje po financiranju in visoke stopnje črpanja donacij. Glede na obseg, v katerem so bila prvotno dodeljena sredstva za program dejansko odobrena, je bilo skupaj 12,9 milijona EUR namenjenega donacijam za ukrepe (tj. v smislu podpisanih sporazumov o dodelitvi donacij). Donacijam za poslovanje je bilo namenjenega 0,9 milijona EUR, pogodbam o javnih naročilih pa približno 2,7 milijona EUR. V primerjavi s prvotno dodeljenimi sredstvi je bilo za donacije za ukrepe in donacije za poslovanje prejeto manj, kot je bilo prvotno predvideno (0,6 milijona EUR oziroma 0,8 milijona EUR manj od načrtovanega). Kljub tem razlikam je bilo povpraševanje po donacijah na splošno zelo veliko⁴⁵. Nižje odobritve za donacije za poslovanje, ki so postale izrazitejše v drugi polovici obdobja financiranja, so prikazane v sliki 2–2.

Programu bi lahko bilo odobrenih več finančnih sredstev, da bi se zlasti dosegel cilj zmanjšanja povpraševanja po drogah. Zelo veliko vlog za finančna sredstva v okviru programa DPIP (v primerjavi z malo financiranimi projekti) in dejstvo, da so bile najpogostejše financirane organizacije nevladne

⁴² Glej prejšnjo opombo, str. 35.

⁴³ Glej prejšnjo opombo, str. 36.

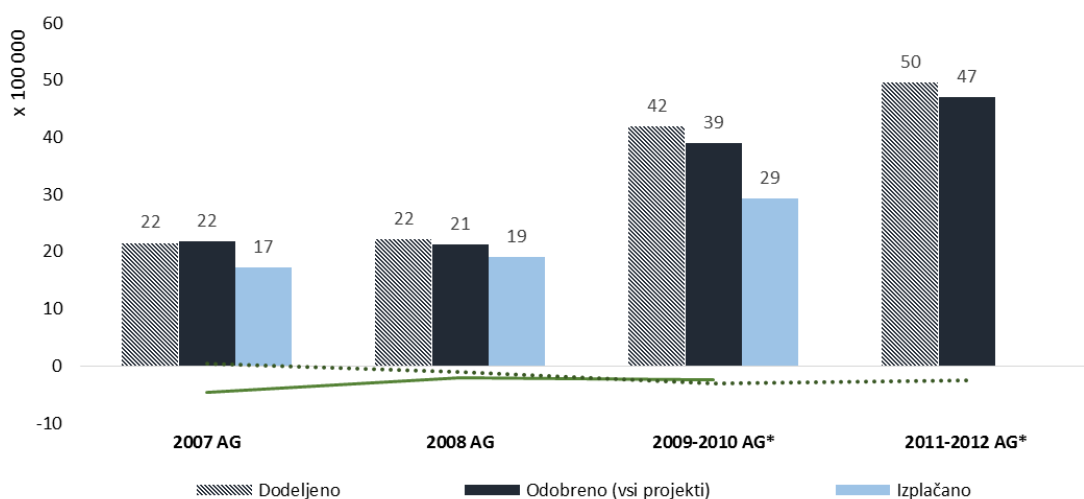
⁴⁴ Glej prejšnjo opombo.

⁴⁵ Glej prejšnjo opombo, str. 39.

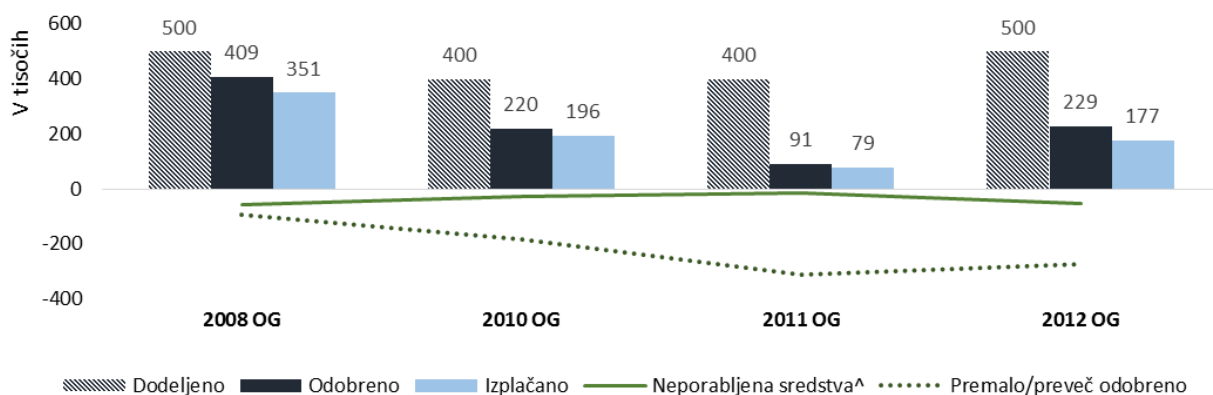
organizacije, ki so večinoma odvisne od zunanjega financiranja, potrjujejo splošno potrebo po ustreznih finančnih sredstvih na področju politike o drogah. Glede na primerjavo vložkov/rezultatov v proračunskih projektih so bila razpoložljiva finančna sredstva na splošno porabljena učinkovito⁴⁶.

Čeprav so bili nekateri pričakovani učinki programa DPIIP zelo ambiciozni, saj izhajajo iz programskih ciljev, so izvedeni projekti dosegli veliko učinkov in pozitivne rezultate, ki kažejo, da je bil znesek porabljenega denarja razumen glede na dosežke. Učinki projektov se kažejo v razvoju novih orodij za preprečevanje, novih metodah zdravljenja v skladu z najnovejšimi znanstvenimi spoznanji na področju boja proti drogam in pristopih pri ozaveščanju, namenjenem posebnim (ranljivim) skupinam. Poleg tega je veliko povpraševanje po donacijah v okviru programa DPIIP Komisiji omogočilo, da je izbrala projekte, ki so bili najobetavnejši in stroškovno najučinkovitejši⁴⁷.

Slika 2-2: Skupna dodeljena, odobrena in izplačana sredstva v okviru programa DPIIP ter skupne prevelike/premajhne odobritve in neporabljena sredstva na posamezen razpis (donacije za ukrepe zgoraj, donacije za poslovanje spodaj)

Opomba: za donacije za ukrepe v obdobju 2011–2012 ni bilo na voljo informacij o izplačanih in neporabljenih sredstvih.

DPIIP – razpisi za zbiranje predlogov (2007–2012); podatkov za leto 2013 v okviru tega vrednotenja ni bilo mogoče upoštevati, ker končna poročila o projektih v tem postopku vrednotenja niso bila predložena.

⁴⁶ Glej prejšnjo opombo, str. 37.

⁴⁷ Glej prejšnjo opombo.

2.5.2 Kako razumna je bila poraba denarja glede na doseženi vpliv

Za program DPIP se je pričakovalo, da bo:

- izboljšal preprečevanje uporabe drog v EU;
- izboljšal razumevanje/obveščenost o drogah in škodi zaradi njihove uporabe v EU;
- izboljšal izvajanje strategije EU na področju drog in posebnih ukrepov na podlagi akcijskih načrtov.

Razumno je pričakovati, da se bodo cilji programa dosegli z razpoložljivimi sredstvi, zlasti kar zadeva izboljšanje zagotavljanja informacij o drogah in škodi zaradi uporabe drog v EU. Kljub temu je bilo najtežje doseči prvi cilj, tj. izboljšanje preprečevanja, in to ne samo zaradi razsežnosti problematike uporabe drog v primerjavi z obsegom programa, ampak tudi zato, ker je zmanjševanje uporabe drog neločljivo povezano s spremembami vedenja in izbiri življenjskega sloga, na katere je na splošno težko vplivati in ki lahko zahtevajo vrsto dolgoročnih ukrepov. Komisija ter posamezni projekti in mreže so si za uresničitev drugega cilja prizadevali z razširjanjem učinkov in rezultatov (za več informacij o tem glej oddelek 2.4.1 Nadaljevanje dejavnosti in rezultatov projektov ter razširjanje). Tretji cilj – boljše izvajanje strategije in akcijskih načrtov EU na področju drog – je bil dosežen predvsem z več poročili o politiki na visoki ravni, ki so zajemala vrsto vprašanj v zvezi s politiko o drogah v EU. Priprava teh poročil o politiki je bila oddana zunanjim izvajalcem⁴⁸.

Dokazi, zbrani v okviru tega vrednotenja, še vedno ne zadostujejo za trden sklep, da so bila sredstva, porabljen v okviru programa, razumna glede na dosežene dolgoročne rezultate in učinke.

Po drugi strani so bili učinki in rezultati donacij za ukrepe in donacij za poslovanje v okviru programa DPIP, ki so podlaga za dolgoročne rezultate in učinke, pozitivni, zlasti v zvezi z⁴⁹:

- razvojem novih orodij za preprečevanje, ukrepi za zmanjševanje škode in pristopi k zdravljenju za obravnavanje novega razvoja dogodkov in hitrih sprememb, kar zadeva droge, ali razvojem orodij (npr. standardov kakovosti za pomoč po spletu) za podporo organizacijam, ki se ukvarjajo s ciljnim skupinami;
- razvojem novih pristopov k ozaveščanju in zagotavljanju informacij med posebnimi ciljnim/ranljivimi skupinami;
- vzpostavitev večdisciplinarnih mrež in/ali platform za povečanje izmenjave informacij in sodelovanja med organizacijami, nadaljnje razširjanje rezultatov/dobrih praks projektov ter večjo prepoznavnost med oblikovalci politik;
- krepitev zmogljivosti in usposabljanjem za krepitev izvajanja strategije in akcijskih načrtov EU na področju drog ter ustreznih akterjev pri preprečevanju uporabe drog, odvisnosti in škode zaradi uporabe drog.

V okviru programa DPIP je bilo financiranih 51 večinoma nadnacionalnih projektov, pri katerih je bilo zastopanih približno 200 vodilnih in partnerskih organizacij. Analiza do zdaj končanih projektov kaže, da ima vsaj 63 % projektov, ki so prejeli donacije za ukrepe in donacije za poslovanje, dokaze, da so dosegli svoje cilje, čeprav je za projekte z donacijami za ukrepe nekoliko manj dokazov o uresnitvi ciljev (60 %) kot za projekte z donacijami za poslovanje (67 %)⁵⁰.

2.5.3 Ustreznost porazdelitve sredstev med različna orodja financiranja

Glede na letne delovne programe je skupni proračun, dodeljen za izvajanje programa DPIP v obdobju 2007–2013, znašal 22 232 milijonov EUR. Načrtovana razčlenitev proračuna je prikazana v preglednici 1–1: Načrtovana razčlenitev proračuna za program DPIP (2007–2013). Povprečna vrednost donacij za ukrepe se je med letoma 2007 in 2012 povečala, pri čemer je bila večina finančnih sredstev dodeljena v drugi polovici obdobja izvajanja. Črpanje proračuna pri donacijah za ukrepe

⁴⁸ Glej prejšnjo opombo, str. 44.

⁴⁹ Glej prejšnjo opombo, str. 45.

⁵⁰ Glej prejšnjo opombo.

(plačil kot delež prevzetih obveznosti) je bilo sprejemljivo, tj. 88-odstotno. To kaže, da so bila finančna sredstva, namenjena donacijam za ukrepe, dodeljena učinkovito⁵¹. Poudariti je treba, da pri tej analizi ni upoštevana večina donacij, dodeljenih v okviru donacij za ukrepe v obdobju 2011–2012.

Donacije za poslovanje so prejele več kot polovico prvotno dodeljenih sredstev. Povprečna vrednost donacij za poslovanje se je med letoma 2008 in 2012 bistveno znižala (najnižja vrednost je bila dosežena leta 2011), in sicer je znašala od 20 499 EUR (donacije za poslovanje v letu 2012) do 200 000 EUR (donacije za poslovanje v letu 2008). Razlog za nižjo povprečno vrednost donacij za poslovanje sta lahko njihovo krajše trajanje (največ 12 mesecev) in dejstvo, da se z eno dodelitvijo donacij za poslovanje financira samo ena organizacija, medtem ko se partnerstvo organizacij financira v okviru donacij za ukrepe. Črpanje proračuna pri donacijah za poslovanje je bilo sprejemljivo, tj. 85-odstotno. Kot pri donacijah za ukrepe se zdi, da je bila poraba pri donacijah za poslovanje učinkovita⁵².

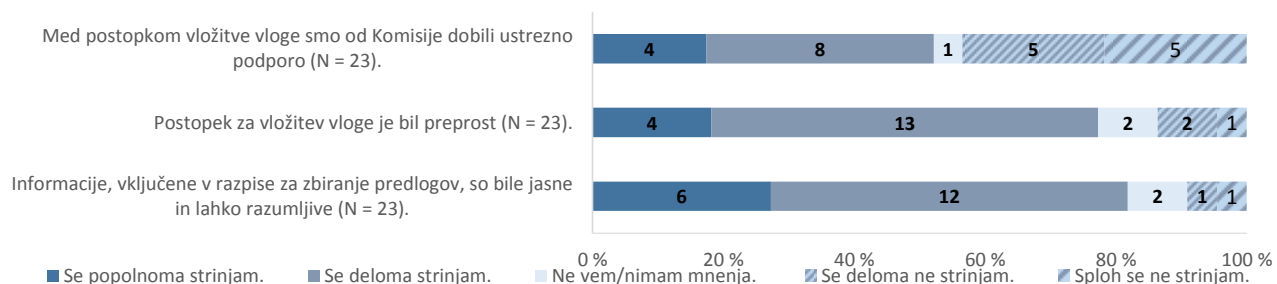
Komisija je v obdobju izvajanja namenila približno 2,7 milijona EUR za skupaj 28 pogodb o javnih naročilih (ali približno 17 % celotnega odobrenega proračuna za program DPIP). Približno polovica proračuna za javna naročila je bila namenjena Evropskemu ukrepanju na področju drog (EAD) – večletni kampanji ozaveščanja – in rednim srečanjem foruma civilne družbe o drogah. Ob prvotno dodeljenih sredstvih v višini več kot 4 milijone EUR je bilo javno naročanje premalo uporabljeno, kar bi lahko negativno vplivalo na primer na razširjanje rezultatov programa na ravni EU⁵³.

Nazadnje, vsa orodja financiranja so se izvajala na podlagi konkurenčnega postopka z razpisi za zbiranje predlogov (za donacije) in povabili k oddaji ponudb (za javno naročanje), ki so pritegnili zelo veliko vlog. Donacije za ukrepe in pogodbe o javnih naročilih so učinkovitejša in uspešnejša orodja financiranja⁵⁴.

2.5.4 Komisijino upravljanje in možnosti za poenostavitev

Glede na rezultate spletne ankete so se zahteve za vložnike za dostop do financiranja v okviru programa DPIP na splošno štejele za ustrezne, kot je predstavljeno na sliki 2–3 spodaj.

Slika 2-3: Zahteve za vlogo

Vir: Anketa za naknadno vrednotenje petih programov GD za pravosodje v obdobju 2007–2013.

Vprašanje 36: Kar zadeva Komisijino upravljanje petih programov, vključno z njenim spremljanjem in ocenjevanjem vašega projekta/dejavnosti, komentirajte naslednje trditve (glej zgornjo sliko):

Informacije iz razpisov za zbiranje predlogov v celotnem obdobju financiranja so bile jasne in so pojasnjevale različne elemente, ki se zahtevajo za vložitev vloge za financiranje. Vendar je dokument postal dokaj dolg, kar je deloma posledica večje ravni podrobnosti, ki se zahteva v obrazcu vloge, števila predstavljenih prednostnih nalog ter uvedbe informacijskega sistema PRIAMOS. Informacije, vključene v razpise za zbiranje predlogov, so bile po mnenju večine sodelujočih v spletni anketi jasne in lahko razumljive. V okviru razpisa iz leta 2013 so bila uvedena enotna navodila za vložnike, ki so

⁵¹ Glej prejšnjo opombo.

⁵² Glej prejšnjo opombo, str. 45–46.

⁵³ Glej prejšnjo opombo, str. 46.

⁵⁴ Glej prejšnjo opombo.

zajemala pet programov GD za pravosodje ter programa ISEC in PROGRESS. Enotna navodila so vložnikom omogočila lažjo in učinkovitejšo predložitve predlogov za različne projekte.

V obrazcu vloge se je ves čas izvajanja programa zahtevalo, naj vložniki opišejo projekt z navedbo splošnih informacij o projektu, njegovem izvajanju, finančnem upravljanju, rezultatih, vrednotenju in razširjanju. Poleg tega so morali vložniki izpolniti obrazce za oceno proračuna, analizo stroškov dela in izjavo o partnerstvu. Od leta 2010 so morali predložiti tudi kazalnike za oceno rezultatov in dokaze o izkušnjah s prejšnjim programom ter dodati več podrobnosti o partnerjih in delovnih postopkih. S tem se je povečala potencialna kakovost projektov, kar je vložnike spodbudilo k oblikovanju natančnejših načrtov in oceni stroškov za vsako njihovo dejavnost.

Na splošno se je Komisijino upravljanje programa DPIIP sčasoma izboljšalo zaradi:

- uvedbe enotnega oddelka za upravljanje programa,
- objave priročnika za uradnike Komisije in
- posredno z razširjanjem navodil za projektno vodenje.

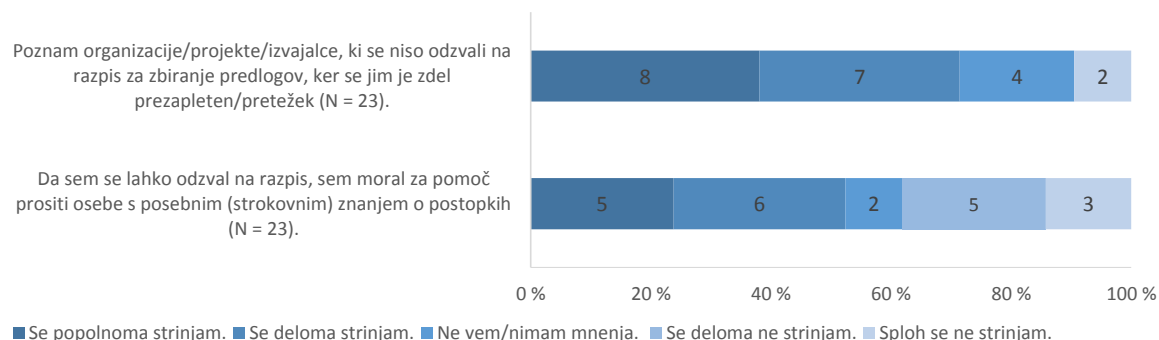
Na splošno so bile izkušnje upravičencev do donacij pri sodelovanju s Komisijo pozitivne. Zahteve za vloge za donacije so sledile podobnemu postopku kot pri drugih centralno upravljanjih programih Komisije, pri čemer so se zahtevale podrobnejše informacije, kar je izboljšalo kakovost vlog in projektov. S spremembami poročanja se je prav tako vzpostavil bolj uravnotežen pristop med finančno upravičenostjo na eni strani ter oceno/presojo rezultatov in morebitnega vpliva projekta na drugi strani.

Leta 2007 so se v obrazcu vloge zahtevale naslednje informacije: cilji in ustreznost projekta; izvajanje projekta (učinek, metodologija, trajanje, konkretni rezultati ter predvidljiva tveganja in težave); nadaljnje spremljanje, trajnost in prepoznavnost (vključno z razširjanjem in evropsko dodano vrednostjo); informacije o vložniku in partnerjih; izjava vložnika ter prijavna dokumentacija in kontrolni seznam.

Poleg obrazca vloge so morali vložniki predložiti priloge, ki so med drugim vsebovale izjave partnerjev in sodelavcev, obrazce izjave o sofinanciranju, proračunske obrazce, obrazce za oceno stroškov dela, časovni raspored, obrazce za finančno identifikacijo, obrazce za pravno osebo, izjavo o merilih za izključitev in življenjepise.

Glede na informacije, zbrane v anketi, je morala malo manj kot polovica sodelujočih v anketi (48 %) zaprositi za vsaj nekaj pomoči, da se je lahko odzvala na razpis za zbiranje predlogov. Poleg tega je več kot polovica sodelujočih (61 %) potrdila, da poznajo potencialne vložnike, ki se na razpis za zbiranje predlogov niso odzvali zaradi zapletenih zahtev, ki jih je določila Komisija. Te ugotovitve so prikazane na sliki 2–4.

Slika 2-4: Komisijino upravljanje petih programov v fazi vložitve vlog

Vir: Anketa za naknadno vrednotenje petih programov GD za pravosodje v obdobju 2007–2013.

Vprašanje 36: Kar zadeva Komisijino upravljanje petih programov, vključno z njenim spremljanjem in ocenjevanjem vašega projekta/dejavnosti, komentirajte naslednjo trditev:

Kljub težavam, s katerimi so se srečevali vložniki, se je skupno število prejetih vlog za donacije za ukrepe stalno povečevalo, in sicer z 39 v letu 2007 na 117 v letu 2013. Število vlog za donacije za poslovanje pa se je zmanjševalo, in sicer s 16 v letu 2008 in 19 v letu 2010 na 7 v letu 2011 in 12 v letu 2012.

Informacije o razpisih za zbiranje predlogov za donacije za ukrepe in donacije za poslovanje so bile na voljo na spletišču GD za pravosodje⁵⁵. Vključevale so dokumentacijo za vložnike, praktične informacije o tem, kako vložiti vlogo, o sporočanju goljufij in nepravilnosti ter o projektih, izbranih v okviru posameznega razpisa. Velika večina sodelujočih v anketi (78 %) je menila, da so bili razpisi za zbiranje predlogov jasni in lahko razumljivi. Podobno se je tudi postopek za vložitev vloge za donacijo za ukrepe ali donacijo za poslovanje večini anketirancev zdel preprost (74 %).

Na splošno je 56 % sodelujočih v spletni anketi menilo, da je bila ureditev v zvezi s poročanjem o napredku in dosežkih pri projektih/dejavnostih ustrezna. Poleg tega je malo manj kot polovica sodelujočih menila, da je bila Komisijina ureditev spremljanja vsaj deloma dobra in koristna med izvajanjem projektov in dejavnosti.⁵⁶

Skoraj polovica (43 %) upravičencev do donacij, ki so sodelovali v spletni anketi, je menila, da je bila Komisijina ureditev spremljanja deloma dobra in koristna med izvajanjem projektov/dejavnosti. Poleg tega so upravičenci do donacij menili, da so poročila o napredku za najmanj 24-mesečne dodelitve donacij koristna, saj naj bi projektnim vodjem in Komisiji zagotavljala pregled nad dotlej doseženimi rezultati in jim po potrebi omogočala prilagoditve delovnih postopkov⁵⁷.

2.6 EVROPSKA DODANA VREDNOST

Dodana vrednost EU pomeni, koliko dejstvo, da gre pri programu za program na ravni EU, koristi zainteresiranim stranem ter kolikšno prednost ima EU v primerjavi z nacionalnimi in mednarodnimi akterji, ki delujejo na tem področju. Najprej sta obravnavana evropska narava programa in njegova geografska pokritost. Dodana vrednost EU je nato analizirana v smislu vrednosti, ki jo prinaša EU in upravičencem. Vendar dodane vrednosti EU v smislu učinkov še ni bilo mogoče opredeliti in izmeriti.

Program DPIP je imel močno nadnacionalno razsežnost. To potrjujejo njegovi cilji in vrste ukrepov, ki so se v sklepu iz leta 2007 šteli za upravičene. V členu 4 Sklepa je navedeno, da program DPIP podpira „posebne nadnacionalne projekte v interesu Skupnosti, ki sta jih predložili najmanj dve državi članici ali najmanj ena država članica in ena druga država, ki je lahko bodisi država pristopnica bodisi država kandidatka“. Med upravičenimi ukrepi so bili tudi nacionalni projekti.

2.6.1 Geografska pokritost in vključenost držav članic

Program DPIP je zajemal vodilne in partnerske organizacije iz skupaj 25 držav članic EU in Norveške. Na splošno je bila geografska pokritost dejavnosti v EU razmeroma dobra. Narava programa je prinesla dodano vrednost EU in večini upravičencev do donacij. Vendar so nekatere države članice prejele več donacij in sodelovale v več partnerstvih kot druge (glej sliko 2–5). Vodilne organizacije so bile skoncentrirane v treh državah članicah: Nemčiji, Združenem kraljestvu in Italiji. Skupaj so te države članice vodile 61 % vseh projektov.

Od skupaj 457 vlog, prejetih v okviru programa DPIP, so jih največ predložile italijanske organizacije (24 %, 109), sledijo jim tiste s sedežem v Združenem kraljestvu (60) in Španiji (55). Te

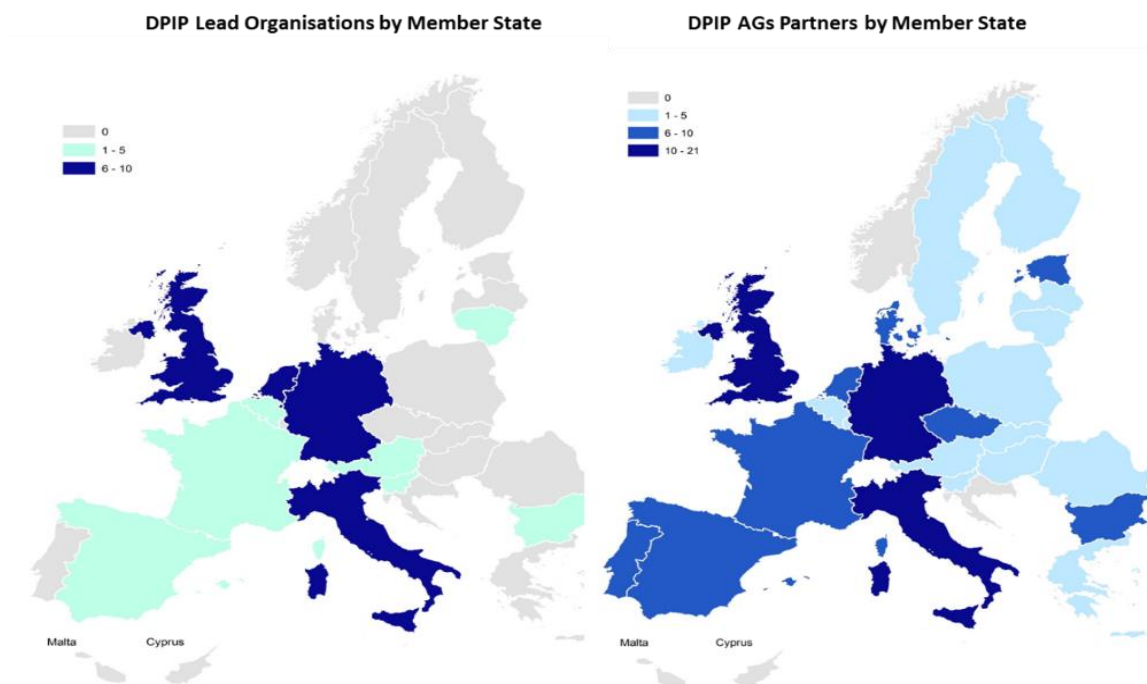
⁵⁵ http://ec.europa.eu/justice/grants1/programmes-2007-2013/drug/index_en.htm.

⁵⁶ Na podlagi analize 23 odgovorov, ki so jih upravičenci do donacij v okviru programa DPIP navedli v spletni anketi, in poročil o petih razgovorih za nadaljnje spremljanje s koordinatorji projektov/organizacijami, ki so prejeli donacije v okviru programa DPIP za obdobje 2007–2013. *Ex post evaluation of five programmes implemented under the 2007-2013 financial perspective. Specific programme evaluation: Drug Prevention and Information Programme (DPIP)* (Naknadno vrednotenje petih programov, izvedenih v okviru finančne perspektive za obdobje 2007–2013. Vrednotenje posebnega programa: Preprečevanje uporabe drog in obveščanje (DPIP)), ICF, 28. julij 2015, str. 48–49;

http://ec.europa.eu/justice/grants1/files/expost_evaluations_2007_2013/dpip_programme_evaluation_final_report.pdf.

⁵⁷ Glej prejšnjo opombo, str. 50.

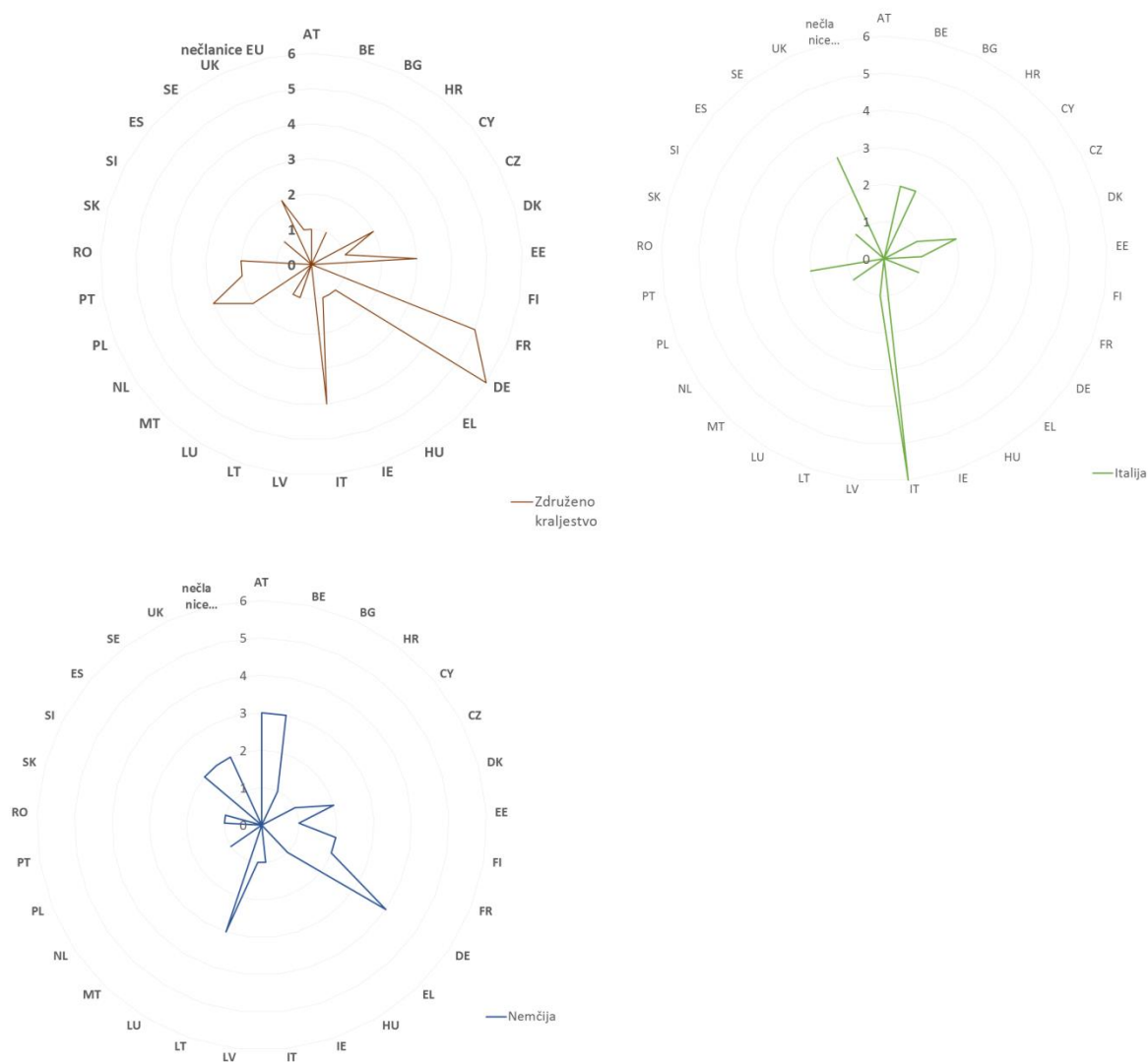
najpomembnejše tri države članice vlagateljice so predložile 49 % vseh vlog za financiranje v okviru programa. Pri tem je treba opozoriti, da so bile glede na delež sprejetih vlog najuspešnejše Avstrija, Nemčija in Nizozemska.

Partnerska struktura držav članic z največjim številom vodilnih organizacij (Nemčija, Združeno kraljestvo in Italija) je prikazana na sliki 2–6. Podatki kažejo, da vodilne organizacije pogosteje sklepajo partnerstva z organizacijami iz svoje države članice kot z organizacijami iz drugih držav članic EU. To zlasti velja za Italijo. Drugače pa je bilo pri projektih, ki jih je vodilo Združeno kraljestvo in pri katerih so vodilne organizacije največkrat sklenile partnerstvo z nemškimi organizacijami. Tako so italijanske vodilne organizacije sklenile partnerstva s šestimi italijanskimi organizacijami in tremi organizacijami iz Združenega kraljestva, medtem ko so nemške vodilne organizacije sklenile partnerstva s štirimi nemškimi ter po tremi belgijskimi, avstrijskimi in litovskimi organizacijami. Vodilne organizacije iz Združenega kraljestva so sklenile partnerstva s šestimi nemškimi, petimi francoskimi in štirimi italijanskimi organizacijami.

Slika 2-5: Skupno število organizacij, vključenih v projekte z donacijami za ukrepe v okviru programa DPIIP, vključno z vodilnimi (levo) in partnerskimi organizacijami z donacijami za ukrepe v okviru programa DPIIP (desno)

Slika 2-6: Partnerska struktura najpomembnejših treh držav članic vodilnih organizacij

2.6.2 Dodana vrednost za EU in upravičence do donacij

Ugotovitve tega vrednotenja kažejo, da so bili glavni dejavniki, ki so upravičencem do donacij prinesli evropsko dodano vrednost programa, naslednji:

- vzajemno učenje in izmenjave ter izboljšanje znanja s čezmejnim sodelovanjem;
- „blagovna znamka EU“ in ugled, ki ga je zagotovil program DPIP;
- sredstva EU, ki so omogočila izvedbo projektov.

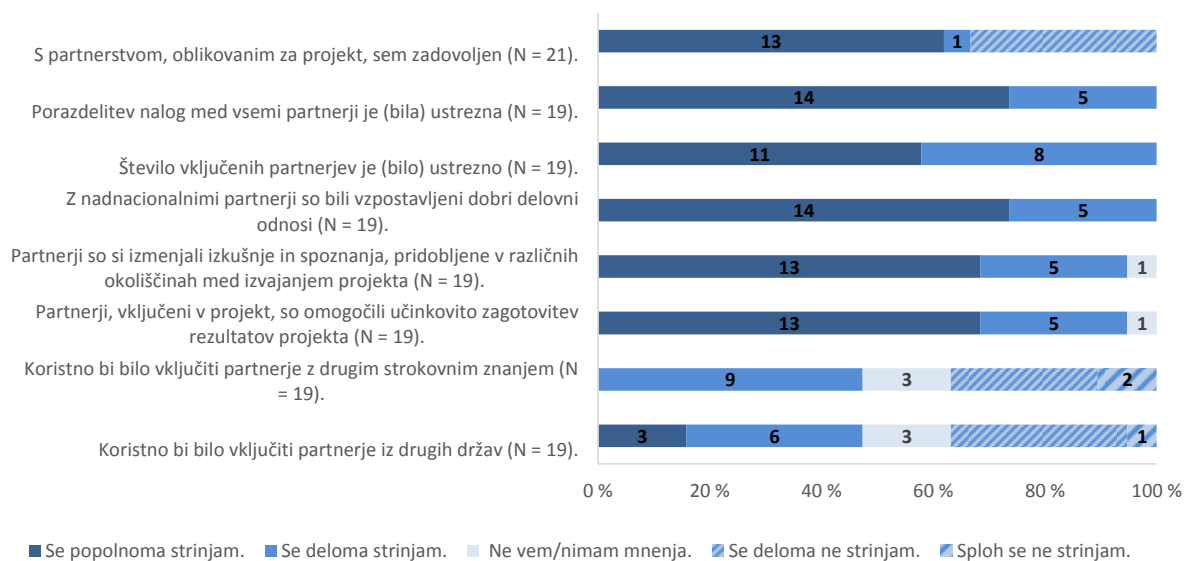
Ugotovitve ankete in posvetovanj z zainteresiranimi stranmi so pokazale, da je nadnacionalna razsežnost programa DPIP organizacijam s sedežem v različnih državah članicah omogočila medsebojno sodelovanje ter razvijanje in izvajanje nadnacionalnih dejavnosti, namenjenih zmanjševanju povpraševanja po drogah. Medtem ko so vodilne organizacije geografsko skoncentrirane v samo nekaj državah članicah, so partnerstva, ki so jih sklenile, številnim organizacijam iz drugih držav članic omogočila, da se pridružijo projektnim vodjem, sodelujejo z njimi ter se skupaj z njimi in od njih učijo ter izvajajo podobne dejavnosti. Na splošno so nadnacionalna partnerstva prispevala k vzajemnemu učenju, sodelovanju in trajnostni podpori na nacionalni ravni in ravni EU. To kažejo tudi rezultati posvetovanja z zainteresiranimi stranmi, ki so podrobneje obravnavani v tem oddelku.

Pri vrednotenju je bilo ugotovljeno, da so bile ključne posebne koristi nadnacionalnih partnerstev med izvajanjem projektov v okviru programa DPIP naslednje: vzpostavitev mreže mednarodnih partnerjev

(90 % sodelujočih v anketi), boljše znanje/strokovno znanje na tem področju (85 % sodelujočih v anketi) ter boljše poznavanje politike in prakse v drugih državah članicah (70 % sodelujočih v anketi). Nadnacionalna partnerstva so tako prispevala tudi k doseganju posebnih ciljev programa DPIP, ki se nanašajo na podporo nadnacionalnim ukrepom, kot so vzpostavitev večdisciplinarnih mrež, širjenje temeljnega znanja, izmenjava informacij ter opredelitev in razširjanje dobrih praks. Poleg tega so projekti v okviru programa DPIP pri izvajanju nadnacionalnih dejavnosti na področju zmanjševanja povpraševanja po drogah spodbujali tudi nadnacionalno učenje prek partnerstev. Nadaljnji razgovori z upravičenci projektov so pokazali, da so nadnacionalna partnerstva prispevala k razširjanju dobrih praks, spodbujanju nadnacionalnega učenja ter opredelitvi informacijskih vrzeli in pogostih težav pri zmanjševanju povpraševanja po drogah.

Posebne koristi nadnacionalnih partnerstev (glej sliko 2–7) so bile tudi rezultat dobrih delovnih izkušenj med projektnimi partnerji. Večina sodelujočih v anketi je navedla, da so bili njihovi delovni odnosi z nadnacionalnimi partnerji dobri (74 %) in da so zadovoljni s partnerstvi, vzpostavljenimi s projekti (62 %). Ti pozitivni odnosi so omogočili in okrepili nadnacionalno učenje – večina sodelujočih (68 %) je med izvajanjem projektov s svojimi partnerji delila izkušnje in pridobljena spoznanja. V zvezi s tem se je 48 % sodelujočih v anketi strinjalo, da bi bilo v izvajanje projekta koristno vključiti več partnerjev iz različnih držav članic, da bi se ta učinek pomnožil.

Slika 2-7: Kako dobre so bile izkušnje upravičencev projektov z nadnacionalnim partnerstvom

Vir: Anketa za naknadno vrednotenje petih programov GD za pravosodje v obdobju 2007–2013.

Druga oblika vrednosti, ki jo je zagotovil program, sta bili „blagovna znamka EU“ in ugled programa DPIP. To je pomenilo večjo prepoznavnost, zanimanje za projekte in večji vpliv projektov na oblikovalce politik EU in nacionalnih politik, strokovne delavce in širšo javnost.

Nazadnje, vrednotenje je pokazalo, da so bila finančna sredstva EU nujna za izvedbo projektov v okviru programa DPIP in doseg ciljev EU. Zato je verjetnost, da bodo cilji EU – torej tudi izpolnitev ciljev strategije EU na področju drog – doseženi brez finančnih sredstev EU, sama po sebi majhna⁵⁸.

⁵⁸ Glej prejšnjo opombo, str. 59.

3 SKLEPNE UGOTOVITVE

*Ustreznost programa*⁵⁹

- Na splošno so prednostne naloge razpisov za zbiranje predlogov in izbrane pobude ustrezale ciljem programa, kot so opredeljeni v pravni podlagi. Splošni in posebni cilji programa DPIP so v pravnem aktu ohlapno formulirani in preveč ambiciozni. Letne prednostne naloge, ki jih je določila Komisija, pa so bile jasno opredeljene, pa tudi realne in uresničljive ter so se nanašale na ključni razvoj politike na zadevnem področju politike. Postale so vse pomembnejše orodje, s katerim lahko Komisija vpliva na obseg financiranih projektov ves čas trajanja programa.
- Izbrani ukrepi ustrezajo programskim ciljem. Pri vseh 51 projektih so se cilji projekta/delovnega programa skladali s posebnimi cilji programa. Donacije za poslovanje so se samo delno skladale s posebnimi cilji programa DPIP.
- Na ravni projektov se zdi, da se z izbranimi pobudami ustrezno podpira razvoj politike. Tudi pogodbe o javnih naročilih so bile še posebej pomembne za razvoj politike in zakonodaje na tem področju.
- Program je na splošno ustrezal potrebam upravičencev do donacij. Program je edinstven na tem področju in je zapolnil vrzel v financiranju na nacionalni ravni. Poleg tega so se konceptualni okvir programa in njegove prednostne naloge ujemali s potrebami akterjev, ki delujejo na področju preprečevanja uporabe drog.

Skladnost in dopolnjevanje

- Program DPIP se je skoraj popolnoma dopolnjeval z drugimi programi in ukrepi EU. Dopolnjevanje je bilo zagotovljeno z mehanizmi, ki jih je Komisija vzpostavila v fazi zasnove programa in fazi priprave razpisov za zbiranje predlogov.

Uspešnost

- Na splošno so se s programom DPIP uspešno dosegali splošni programski cilji, čeprav je bil učinek nekoliko omejen zaradi razmeroma majhnega proračuna in števila financiranih projektov. Program DPIP je prispeval k spodbujanju ozaveščenja in obveščanja o drogah ter škodi zaradi njihove uporabe v Evropi, zlasti med mladimi in uporabniki drog. Poleg tega se je z ukrepi, financiranimi v okviru programa DPIP, izboljšal dialog o drogah, hkrati pa se je olajšala izmenjava dobrih praks med zainteresiranimi stranmi.
- Nekateri projekti v okviru programa DPIP so prispevali k oblikovanju politike/razvoju zakonodaje EU. Ker so bile pogodbe o javnih naročilih izrecno namenjene razvijanju in izvajanju politike in zakonodaje na področju preprečevanja uporabe drog, so bile v tem smislu uspešnejše, saj so spodbujale politične razprave in usmerjale proces oblikovanja politike na ravni EU in držav članic.
- Na ravni projektov je večina pobud dosegla svoje cilje, zlasti zaradi dobrih delovnih odnosov s partnerji in jasne intervencijske logike, kar zadeva ciljno skupino, cilje, metode in dejavnosti, ki jih je bilo treba izvesti. Pri izvajanju projektnih dejavnosti ni bilo večjih ovir.
- Z ukrepi, financiranimi v okviru programa DPIP, so se razvila tudi orodja, ki se štejejo za inovativna na številnih področjih. Ta orodja so vključevala ukrepe za preprečevanje in zmanjševanje škode ter pristope pri zdravljenju, raziskovalne metode ali prispevke k novim raziskavam za odpravo vrzeli v znanju ter inovativne pristope k zagotavljanju informacij in ozaveščanju med ranljivimi skupinami.

Trajnost in razširjanje

- Razširjanje rezultatov programa DPIP je na splošno prispevalo k povečanju učinka projektov na terenu, zlasti zaradi uvedenih metod razširjanja, ki so pomagale doseči

⁵⁹ Glej prejšnjo opombo, str. 60–62.

različne zainteresirane strani (oblikovalce politik EU in nacionalnih politik, nevladne organizacije/organizacije civilne družbe, socialne delavce, mlade in strokovnjake na področju drog).

- Rezultati projektov so se razširjali prek spletišč in mrež upravičencev ter spletišč Komisije in EMCDDA. S tem se je še dodatno izboljšala prepoznavnost samega programa (kar dokazuje vse večje število prejetih vlog). Poleg tega so se rezultati projektov objavljali prek pogodb o javnih naročilih za pripravo informativnega gradiva in organizacijo dogodkov za razširjanje rezultatov. Vendar pri mehanizmi in strategijah za razširjanje niso bile popolnoma izkoriščene vse možnosti.
- Za večino pobud je bil pripravljen načrt trajnosti in/ali razširjanja. Vendar so bili upravičenci projekta zelo različno uspešni pri zagotavljanju trajnosti in prenosljivosti rezultatov in dejavnosti projektov.

Učinkovitost

- Finančna sredstva, ki so bila na voljo za izvajanje programa DPIP, morda niso popolnoma zadostovala glede na nekatere visoko zastavljene cilje, veliko povpraševanje po financiranju, visoke stopnje črpanja donacij ter veliko število doseženih učinkov in rezultatov. Kljub temu pa so sredstva, ki so bila na voljo v okviru programa DPIP, zadostovala za to, da so upravičenci dosegli svoje cilje.
- Komisijino upravljanje se je sčasoma izboljšalo in upravičenci do donacij so sodelovanje z njo označili za pozitivno.
- Kar zadeva možnosti za poenostavitve, se je raven podrobnosti, zahtevana v obrazcu vloge, od razpisa iz leta 2010 povečala in je vključevala vnos delovnih postopkov. To je koristilo Komisiji in vložnikom. Velika večina sodelujočih v anketi je menila, da so zahteve glede poročanja ustrezne. Komisijina ureditev spremljanja se je vsaj deloma štela za dobro in koristno med izvajanjem projektov/dejavnosti. V zahtevah glede poročanja se kaže bolj uravnotežen pristop med finančno upravičenostjo na eni strani ter oceno dejanskih rezultatov in morebitnih učinkov projektov na drugi strani.

Dodana vrednost EU

- Večina držav članic EU je v programu DPIP sodelovala kot vodilna organizacija ali partner.
- Dodana vrednost EU programa DPIP je bila v tem, da je program organizacijam s sedežem v različnih državah članicah omogočil vpliv na področju zmanjševanja povpraševanja po drogah. Partnerstva, oblikovana znotraj projektov, so prispevala k spodbujanju nadnacionalnega učenja in izboljšanju prepoznavnosti izvedenih pobud, pomagala pa so tudi opredeliti informacije na področju preprečevanja uporabe drog in boja proti drogam. Izboljšala so tudi čezmejno sodelovanje, prispevala k izmenjavi in razširjanju dobrih praks in informacij, razvila medsebojno zaupanje med državami članicami ter podprla oblikovanje praktičnih orodij in rešitev za obravnavo svetovnih izzivov. Vendar obsega izboljšanja in prispevka, tj. dodane vrednosti EU v smislu učinkov, še ni bilo mogoče izmeriti.

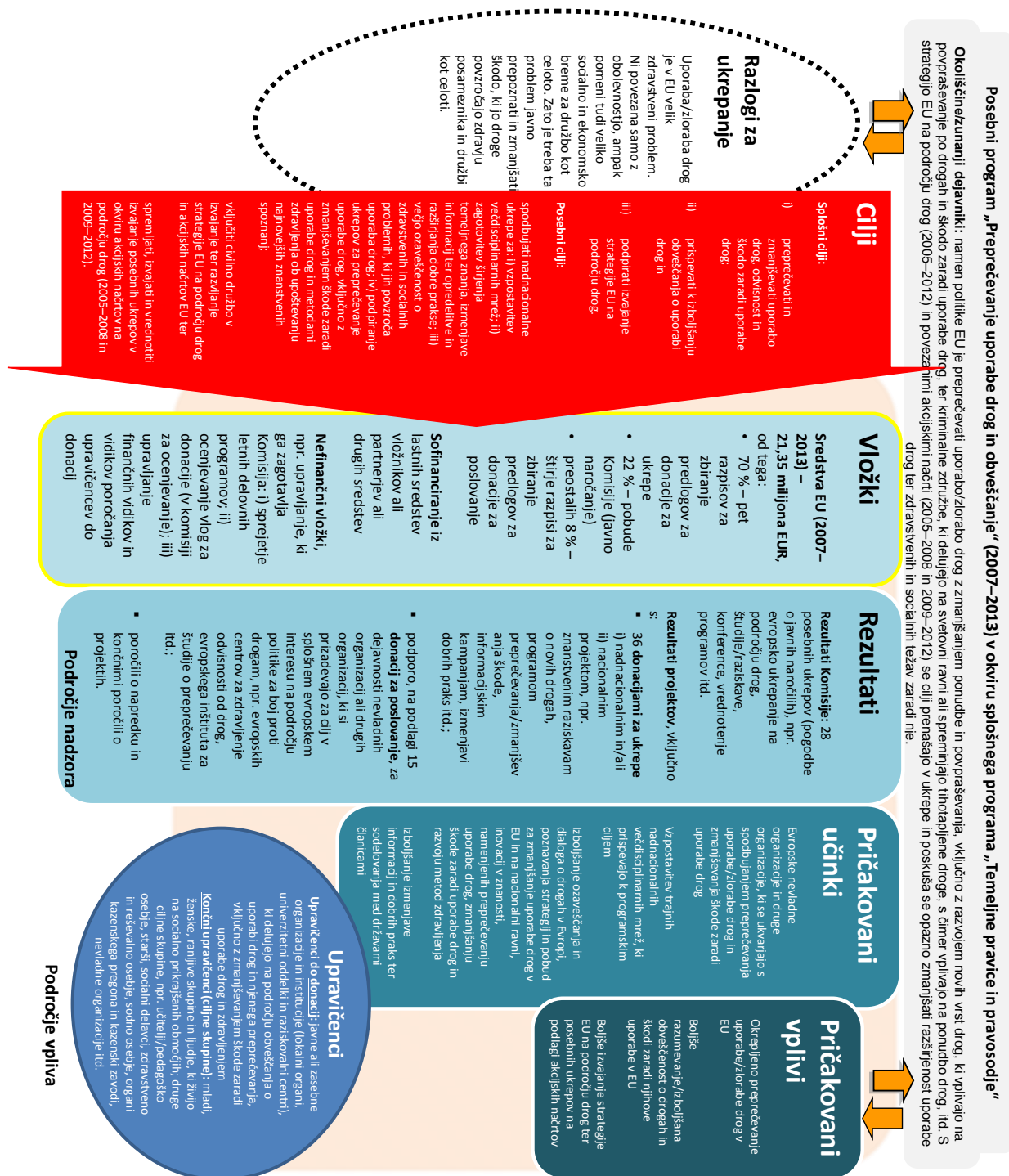
Ključna priporočila

- Boljša opredelitev prednostih nalog: Komisija bi morala več časa in človeških virov nameniti postopku določanja prednostnih nalog, s čimer bi zagotovila, da bi se lahko te ustrezno uresničile v okviru predvidenega proračuna.
- Stvarne ocene tveganj projekta in boljše strategije zmanjševanja tveganja: Komisija bi morala ves čas trajanja projekta bolje spremljati tveganja, na primer tako, da bi zahtevala kratka poročila o napredku, v katerih bi se opredelila morebitna tveganja, ki se pojavijo med izvajanjem projekta.
- Kar zadeva spremljanje in vrednotenje, bi se bilo treba bolj osredotočiti na oceno učinkov na vseh ravneh in ne zgolj na rezultate. To je skladno s potrebo po zbiranju,

analizi in uporabi objektivnih in neodvisnih dokazov pri vrednotenju projektov in programov.

- Raziskati bi bilo treba načine za večjo uporabo učinkov, rezultatov in dobrih praks v drugih organizacijah, tudi v drugih državah članicah, vključno s povečanjem sredstev za prevode, komuniciranje in razširjanje.
- Izostritev intervencijske logike programa; Komisija si bo na podlagi obsega programa, njegovih splošnih in posebnih ciljev in prednostnih nalog, vrst ukrepov ter vrst posredovanja in izvedbenih ukrepov prizadevala izostriti intervencijsko logiko⁶⁰ ter

⁶⁰ Glej na primer Slika 1-1: Intervencijska logika programa Preprečevanje uporabe drog in obveščanje (2007–2013)

Slika 1-1: Intervencijska logika programa Preprečevanje uporabe drog in obveščanje (2007–2013)

zagotoviti, da bodo povezave med razlogi, cilji, vložki, rezultati, upravičenci, pričakovanimi izidi in učinki pri morebitnem prihodnjem nadaljevanju programa jasnejše, natančnejše in konkretnjše.

